

Саопштење за јавност из Кабинета Патријарха српског

Дубоко Нас је забринула вест о планираном затрпавању темеља базилике близу Беле Паланке ради новог ауто-пута коридора 10 према Бугарској. Ова ранохришћанска светиња откривена је пре три године и сведочи о континуитету хришћанске вере на овим просторима. Дакле, реч је о важном и изузетно значајном археолошком локалитету и стога осећамо обавезу и одговорност да укажемо на чињеницу да је затрпавање остатака ове базилике неприхватљиво и молимо надлежне да што пре пронађу алтернативно решење којим би се конзервирани остаци базилике адекватно заштитили и сачували, а не да се покрију асфалтом чиме би била нанета огромна штета нашем духовном и културном наслеђу које смо дужни да чувамо и сачувамо за будуће генерације.

Пашријарх сриски Иринеј

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је, 26. јуна 2015, у Патријаршији српској у Београду Братислава Гашића, министра одбране Републике Србије. Пријему је присуствовао протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије.

Патријарх српски Иринеј примио је, 2. јула, Харија Ричарда Џејмса Кандуа, амбасадора Републике Индонезије у Србији, са сарадницима.

Истога дана Патријарх Иринеј је примио надбискупа београдског Станислава Хочевара.

У Патријаршији српској, 2. јула, Свјатјејши је примио играче и представнике Кошаркашког, Ватерполо и Фудбалског савеза Србије, који су са светских и европских такмичења донели медаље.

Патријарх Иринеј је примио 3. јула др Бранка Ракића, професора Правног факултета и омбудсмана БУ, и др Александра Раковића, научног сарадника Института за новију историју Србије и координатора за међуверску сарадњу на БУ.

Професор Ракић и др Раковић су упознали Патријарха с намером да Канцеларија омбудсмана БУ, Правни факултет БУ и Институт за новију историју Србије у септембру 2015. буду саорганизатори Међународне летње школе "Сусрет науке и вере".

Његова Светост је примио, 8. јула, представнике и чланове Спортског удружења Специјална олимпијада Србије. Патријарх је благословио чланове матичног спортског савеза који окупља децу и омладину са посебним потребама пред њихово учешће на овогодишњем највећем спортском такмичењу — Специјалним летњим олимпијским играма које ће од 21. јула до 4. августа бити одржане у Лос Анђелесу.

У Цркви Рођења Св. Јована

Поводом храмовне славе, Патријарх Иринеј је началствовао, 7. јула, Св. Арх. Литургијом у Цркви Рођења Св. Јована Претече и Крститеља Господњег на Петловом брду.

У Руском Подворју

На дан празника Св. преподобне мученице Февроније, 8. јула 2015, Патријарх Иринеј је служио Св. Арх. Литургију у руској Цркви Св. Тројице у Београду уз саслужење протојереја Виталија Тарасјева, старешине цркве, протојереја Небојше Тополића, протођакона Стевана Рапајића и ђакона Владимира Руменића.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1160

Активности Патријарха

У част и славу српских јунака О. Стојановић

Сећање на страдање Срба у Подрињу

Пребиловци: символ страдања и Васкрсења

Разговор са Н. Марковићем, председником Друштва за информатику Србије

Информатичка наука – савезник православне теологије?

Разіоварала Снежана Круйниковић

Законик цара Душана Свјешлана Марковић

12

О новој опасности за хришћане на Синају и доласку страдалника с Блиског истока у нашу земљу др Александар Раковић

Основе монашког живота (први део)

Схиархимандриш Јелисеј

Свети равноапостолни руски кнез Владимир - поводом хиљадугодишњице упокојења (1015-2015) Прошојереј Радомир В. Пойовић

Молитва као вербална икона (први део)

Проф. др Валерије Леџахин

Највећа заповест Бојан Бошковић

26

Односи различитих служби у Цркви и начин служења у раној Цркви и данас јереј др Бобан Димишријевић

30

Како нас је видео А. Рајс (35) Наша друга отаџбина

Аншоније Ђурић

Успомене једног медицинара ар Софија Божић

34

Идеја о хришћанској политици Владимир Марјановић

36

Позориште за живот

Наука, уметност, култура...

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

Свети кнез Лазар, мозаик, Спомен-храм Светог кнеза Лазара у Бијељини (рад сестара манастира Васкрсења Христова у Епархији бачкој)

"Православље – новине Српске Патријаршије" излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број "Православља" изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник Срећко Петровић

Секретар редакције Снежана Крупниковић

Фотограф Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор Ђорће Остојић

Чланови редакције Презвитер др Оливер Суботић, Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претглата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претглата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутнице Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство: Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба: Текући рачун динарски број: 145-4721-71 Марфин банка Далматинска 22 Београд Текући рачун девизни број Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)

Trainkild M (Bit DOTBET)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS\$1515007080000155615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve, Kralia Petra 5, Beograd

Charges: For the account of ordering customer

Редакција: +381 11 30-25-116

инг: +381 11 30-25-113 ата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

pravoslavlje@spc.rs – редакциј pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији "Православља" подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у "Православљу" представљају ставове аутора. Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Coba.rs

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић Штампа: "Политика" А. Д.

Дистрибутер: "Polydor" д.о.о., Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац тел/факс. 032/717-322, 011/2461-138

CIP - Каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије, Београд 271.222 (497.11) ISSN 0555-0114 = Православ: COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1160. броја Православља, завршена је у понедељак, 13. јула 2015. године у 8.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

– На Косову и Метохији –

У част и славу српских јунака

– Видовдан у манастиру Грачаница –

егово Преосвештенство Епископ рашкопризренски Теодосије је заједно са свештенством, свештеномонаштвом и верним народом, уочи празника посвећеног Св. великомученику цару Лазару, дочекао Патријарха српског Иринеја у манастиру Грачаница. У Грачаницу су стигли и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и П. Г. епископи: умировљени захумско-херцеговачки Атанасије и славонски Јован.

Након доксологије и вечерње службе, којој су присуствовали и министар у Влади Републике Србије Никола Селаковић, Марко Ђурић, директор канцеларије за КиМ Владе Србије, као и политички представници косовских Срба, уприличен је концерт Симфонијског оркестра РТС.

По завршетку концерта, који су директно преносиле телевизије РТС и РТРС, додељена је главна награда Видовданских свечаности "Златни крст кнеза Лазара" Душану Ковачевићу, драмском писцу из Београда.

На дан празника Св. Арх. Литургију је служио Патријарх Иринеј уз саслужење Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, П. Г. епископа: будимљанско-никшићког Јоаникија, рашко-призренског Теодосија, славонског Јована, умировљеног захумско-херцеговачког Атанасија и свештенства и свештеномонаштва из више епархија СПЦ.

Патријарх Српски је поручио да Срби брину о свом Светом Косову и чине све што од њих зависи да Косово јесте, као што је било и да буде српско Косово. "Шта је Србија без Косова и Метохије, то је мртвац без душе и срца. Само са Косовом и Метохијом јесте Света Србија", рекао је Патријарх.

И у Грачаницу и на Газиместан дошли су верници из различитих делова Србије, Црне Горе, РС и дијаспоре, а парастосом палим српским јунацима завршено је обележавање Видовдана.

Беседу на Газиместану одржао је Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, који је позвао верни народ да сви крену путем жртвовања за до-

бро, напредак, мир и љубав ближњима јер, како је истакао, нема веће љубави од те.

Митрополит Амфилохије је у беседи поводом обележавања 626. годишњице боја на Косову и страдања Срба и кнеза Лазара у бици против турске војске на Косову пољу, поручио да су се цар Лазар и његови витезови жртвовали за своје ближње, за правду и образ,

 $Hosogom\ Bugosgaha$ – Дана града Крушевца Патријарх Иринеј је посетио царски град.

Најпре је обишао новосаграђену Цркву Св. Козме и Дамјана у кругу крушевачке болнице, а потом и храм посве-

ћен Св. Николи и Св. апостолу Павлу. Поред верног народа и свештенства на челу са Епископом крушевачким Давидом, Патријарха су дочекали и министар одбране Братислав Гашић, градоначелник Крушевца Драги Несторовић и други. Свечаној седници Скупштине града присуствовали су Патријарх Иринеј, Владика Давид, високе политичке званице из Владе Србије, председници општина градова побратима, добитници Видовданске награде и други. Патријарх је потом посетио Саборну цркву, владичански двор и Цркву Лазарицу. Извор: Ейархија крушевачка

као и за истину "и вечно Царство Божије. Да ходимо сви тим путем, светим путем, путем жртвовања за добро и напредак за љубав ближњима својим, јер нема веће љубави од те", рекао је Митрополит Амфилохије.

Приредила О. Стојановић Извор: Епархија рашко-призренска

– У Епархији зворничко-тузланској –

Сећање на страдање Срба у Подрињу

Централним комеморативним скупом у Братунцу, 4. јула ове године, обележено је 23 године од страдања преко 3.500 српских цивила и војника из средњег Подриња које су убили припадници тзв. Армије БиХ у протеклом одбрамбено-отаџбинском рату.

а братуначком Градском гробљу служен је парастос и прислужене свеће за покој душа 69 убијених и за 22 заробљена Србина у Залазју, Сасама, Биљачи и Загонима на Петровдан 1992. године. Парастос су служили архијерејски намесник сребреничко-подрињски Душан Спасојевић, Архимандрит Лука (Бабић) и протосинђел Методије (Петричевић). Након парастоса, венце код централног спомен-крста положили су председник Републике Српске Милорад Додик, а у име Владе Србије министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Србије Александар Вулин. Почаст страдалим Србима одали су и руски амбасадор у БиХ Петар Иванцов, изасланик председавајућег Председништва БиХ, српски посланици из Скупштине БиХ и друге политичке личности из РС, представници породица страдалих, бројних делегација, борачких удружења, организација породица заробљених и несталих лица, логораша, као и представници ОХР-а и ОЕБС-а. Парастосу и полагању венаца присуствовало је више хиљада људи. Програм је настављен обраћањем званичника на градском тргу.

Председник Додик је том приликом изјавио да се на подручју Братунца и Сребренице у протеклом рату догодио злочин у континуитету, који је поморио многе недужне људе, без обзира на нацију и веру, истакавши да српски народ не жели сукобе већ поштује све жртве. "Поштујемо и жртве сахрањене одавде неколико километара. Свако убијање није имало смисла. У чему је разлика у умирању?" – питао је Додик.

Руски амбасадор у БиХ Петар Иванцов је рекао да је дошао да ода почаст онима који су погинули и да све жртве заслужују исти однос.

Насшављајући ешничко чишћење, највеће злочине муслимани из Сребренице починили су током 1992. и 1993, у братуначким и сребреничким селима: Бјеловцу, где је 14. децембра 1992. убијено 109 Срба, Скеланима где је 16. јануара 1993. убијено 69 Срба, те у Сасама, Биљачи и Залазју на Петровдан 1992. године. У Подравању су 24. септембра 1992. убијена 32 лица српске националности, док је у Кравици на Божић 1993, на најмонструознији начин масакрирано 49 српских цивила, највише жена, деце и стараца. Српска села најчешће су нападана на највеће православне празнике као што су Ђурђевдан, Тројчиндан, Видовдан, Петровдан, Божић...

Министар рада и борачко-инвалидске заштите РС Миленко Савановић оштро је критиковао правосудне органе БиХ, који нису спремни да процесуирају лица одговорна за злочине над Србима у средњем Подрињу и Бирчу, где је страдало преко

3.500 Срба, а 5.400 српских породица је остало без покретне и непокретне имовине. Он је подсетио да је Сребреница била заштићена зона УН из које су припадници такозване Армије БиХ на челу са Насером Орићем вршили нападе на српска подручја, прогонили, убијали и клали, нарочито на велике православне празнике, провоцирајући тиме ситуације које ће се накнадно дешавати.

Приредила: О. Стојановић Извор: eparhijazvornickotuzlanska.info

У Епархији захумско-херцеговачкој и приморској

Пребиловци: символ страдања и Васкрсења

Оліа Сішојановић

"Надамо се да нећемо само изградити цркву, која је већ лијепа и види се да је благословена и окупана љубављу Пребиловчана и Херцеговаца широм свијета. Види се из назнака, из Велике суботе Пребиловаца, да тамо може бити Васкрсења. Јер смисао мучеништва јесте у Васкрсењу."

Владика Гриїорије

ада је у мају ове године свечаним отварањем из-🖶 ложбе фотографија и докумената, у холу Народне банке Србије, београдској јавности представљено најстрадалније село у Европи у Другом светском рату (према истраживању јапанског листа Асахи шимбун), Преосвећени Владика захумско-херцеговачки и приморски Григорије је истакао да је она важна, "јер се догађа у Београду гдје постоји много људи који још не знају да постоје Пребиловци са таквом раном, али и са таквом снагом живота коју они у себи носе". "Вјера људи у живот, који су живјели у Пребиловцима је невјероватна, и онда када су 1945. изашли из рата и наставили да живе и сада, послије посљедњег рата када су наставили да живе", нагласио је Преосвећени Владика.

Пребиловци су старо српско село у Херцеговини, које се налази на ободу долине Неретве, 5 километара од Чапљине. До 1941. године, за херцеговачке прилике, Пребиловци су били велико и економски јако село у коме је живело око хиљаду становника.

Те године је први пут убијено. На најстрашнији и најјезивији начин.

Са летњим врелинама 1941. надошла је једна, пета по реду, августовска ноћ. На станицу у Шурманцима стигао је посебан воз. Воз који путује само до једне – крајње станице – ужасне смрти. Шест теретних, затворених вагона са женама и децом из Пребиловаца. Јутро их је затекло без воде, без хране, без знања шта ће бити. Куда их, са њима пристигле усташе, воде?

"Око 8 сати у јутро усташе почињу пуштати жене и дјецу из вагона, па их у групама од стотину воде до мјеста званог Харарова махала, која се налази око 300 метара далеко од јаме. Одвајају групе по 10 лица, жена и дјеце и воде на јаму. Тамо се одигравају ужасне сцене. Дјеца се отимљу, вриште, хватају се за своје убице и не дају се саме бацати у јаму, а дјевојке саме скачу и бацају се у јаму, јер послије доживљеног протеклих дана, нарочито оног што су претрпјеле у школи у Пребиловцима, не желе више живјети. Јама се налази при брду, остали Пребиловчани који чекају на ред да буду бачени у

јаму, у ствари не знају што се тамо дешава", сведочио је Тиквеша Мехмед родом из Шурманаца.

Према извештају жандармерије Независне Државе Хрватске из септембра 1941. усташе су само у једном дану, тог 6. августа убиле 820 Срба из Пребиловаца, међу њима скоро 600 жена и деце тако што су их живе бацали у Шурманичку јаму код Међугорја. Угашен је живот у 57 породица.

"Илиндански покољ" преживело је само 170 Пребиловчана, претежно мушкараца.

Нашло се снаге, Пребиловци су се подигли из мртвих. Стасала је нова генерација и скоро завршила дом Божији на месту где су сакупљене кости скоро 4.000 мученички пострадалих предака, али и Срба са других стратишта – Морин оток, Орахово, Чапљина. У јесен и зиму 1990/91. године, родбина жртава је отворила 12 јама на подручју некадашњег столачког среза (Шурманци, Бивоље брдо, Хутово Градина, Хутово-Хаџибегов бунар, Кукауша доња и горња, Јасоч, Поплат, Прењ Рудине, Прењ Голубинка и Дубрава-Звекалица). Поред Пребиловаца ту су, дакле, пренете кости српских жртава из КлепаОбнова храма се ради по новом пројекту чији су аутори архитекта Предраг Ристић, професор Академије за уметности и консервацију СПЦ, и његов син Сава Ристић. Пројекат је рађен по узору на Храм Гроба Господњег у Јерусалиму. Сачувани делови мученичких костију биће положени у гробницу на средини храма, а њен изглед подсећаће на гроб Витлејемских мученика, деце коју је побио цар Ирод када је чуо да је рођен Спаситељ. На зидовима храма, попут Јад Вашема, биће уклесана имена Срба из Доње Херцеговине, страдалих од усташа у Другом светском рату и оних из других крајева убијених на овом подручју. Зато би овај храм, саграђен на костима и пепелу невиних мученика требало да буде један од најзначајнијих споменика српског народа.

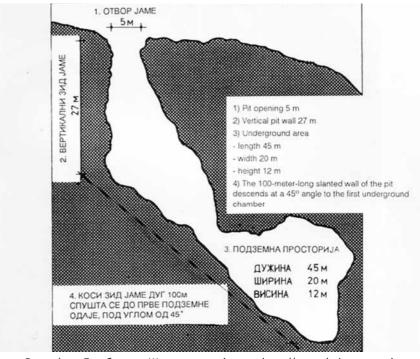
ца, Лознице, Гњилишта, Тасовчића, Опличића, Стоца, околине Требиња, неке чак из Сарајева и других места. На 50. годишњицу првог страдања, 4. августа 1990. године, после Свете Архијерејске Литургије са опелом, којом је началствовао блаженопочивши Патријарх Павле, земни остаци ових мученика су положени у крипту Спомен-цркве Сабора Српских Светитеља и Пребиловачких мученика.

Само годину дана касније, у јуну 1992. године, Хрватска војска предвођена генералом Јанком Бобетком минирала је крипту и багерима практично урадила све да се трагови злочина униште.

Тако су Пребиловци и кости других жртава сахрањених у крипти убијени по други пут.

Иако је велики број моштију уништен сачувано је седам сандука.

И како је рекао Владика Григорије, "Пребиловчани су наставили да живе". Спомен-храм у Пребиловцима се поново обнавља. Његово Преосвештенство умировљени Епископ захумско херцеговачки Атанасије освештао је камен темељац спомен-храма 3. августа 2013. године, захваљујући бројним донаторима, међу којима је велики број Срба који су пореклом из Херцеговине. Огромна је помоћ и Републике

Скица јаме Голубинка у Шурманцима (извор: http://www.jadovno.com)

Српске. "Овај храм је потврда нашег постојања и остајања на овим просторима. Нећемо отићи док год тамо постоје наша сјећања и наше жртве", рекао је Милорад Додик, председник РС, и нагласио да је пребиловачки храм направљен да више никада не буде срушен и да свако ко дође у тај крај тачно зна шта се ту десило.

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве канонизовао је Пребиловачке мученике и донео одлуку под бројем 108/

зап. 259 од 29/16. маја 2015. године: "... на основу предања Православне Цркве, а сходно члану 69. тачка 8. Устава Српске Православне Цркве, имена пребиловачких и доњохерцеговачких мученика унети у Диптих Светих. Спомен новопроглашених Светих Мученика славити 6. августа/24. јула сваке године."

Планирано је да обновљени Спомен-храм Васкрсења Христовог у Пребиловцима буде освештан 8. августа 2015. године.

Е 灓

Разговор са Николом Марковићем, председником Друштва за информатику Србије

Информатичка наука – савезник православне теологије?

Разіоварала Снежана Круйниковић

У овом броју *Православља* разговарамо са Николом Марковићем, слободно можемо рећи, доајеном информатичке сцене на нашим подручјима. Као саговорник, господин Марковић је ништа мање занимљив и са стране тема које обрађује *Православље* — поред свих функција и доприноса које је дао из области информационих технологија, постоји нешто што се о њему веома мало зна, а то је да је више пута дао подршку Српској Православној Цркви на разним стручним конференцијама које се тичу информационих технологија, више пута су СПЦ и ДИС имали заједничке иницијативе (нарочито на пољу приватности), литургијски је члан Храма Светог Јована Владимира у Београду и син је православног свештеника.

Господине Марковићу, Шта нам можете рећи о Вашем оцу и о периоду живота када сте као свештенички син бирали позив којим ћете се бавити у временима која нису била нимало једноставна за верујући народ?

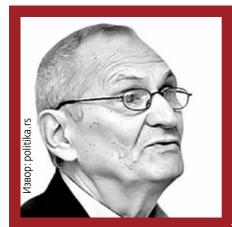
– Мој отац прота Јован Марковић (1914—1986) завршио је Богословију у Сарајеву и као ванредни студент дипломирао је на Теолошком факултету у Београду. Скоро цео радни век службе Богу, Српској Православној Цркви и народу провео је као свештеник

у Ковину. То је био најтежи период за Српску Православну Цркву у коме је она остала без имовине, а на народ и посебно децу вршио се притисак да не иду у цркву. Ја сам тада као ученик основне школе и ниже гимназије у Ковину спадао у малобројне који су ишли у цркву и помагали свештеницима. Били смо у певници, помагали при свећењу водице, резању колача и сл.

Мој отац је свима нама – кроз недељне проповеди, часове веронауке у цркви, кроз оданост православљу, принципијелност али и

хришћанску толеранцију и лични пример у свакодневном животу — био путоказ у духовном развићу и стварању сопствене личности. Дуго и после његовог упокојења остала је у Ковину лепа успомена на његово старање за Цркву и своју паству.

Мој отац прота Јован Марковић, као духовник и родитељ највише је утицао на моја схватања, развој, духовни живот и каснији однос према православљу, Цркви, послу и породици. Неретко, па и сада се често питам, да га негде нисам изневерио?

Никола Марковић је председник Друштва за информатику Србије и доајен информатичке сцене на овим просторима. О томе довољно говоре дужности које је више година обављао: директор Градског завода за информатику током седамдесетих и осамдесетих година, а потом и директор Савезног завода за информатику. Упоредо се бавио и бави професуром из области информационих система и даје велики допринос на многим пољима која се тичу увођења и популарисања информационих технологија у Србији. Носилац је великог броја признања.

Ви сте и данас у великој мери привржени својој Цркви. У време када је Српска Православна Црква, пре више од једне деценије, отворила у широј јавности тада практично непознату проблематику електронске приватности, Ви сте на челу Друштва за информатику Србије дали јасну подршку тој иницијативи. До данас сте заједнички са стручним телима СПЦ из области информационих система одржали више округлих столова, трибина, конференција на више тема које се тичу савременог информационог друштва. Како изгледа, сада већ деценијска сарадња ДИС и стручних тела СПЦ?

- Друштво за информатику Србије постоји већ 42 године, и ми се као стручно удружење, невладина и непрофитна организација, пре свега бавимо промоцијом информационих и комуникационих технологија, афирмацијом домаћих резултата и разматрањем друштвених аспеката и последица процеса информатизације. Организујемо стручне скупове, трибине, додељујемо плакете као признање за највећа стручне резултате, указујемо на проблеме и неке нежељене ефекте у информатизацији и сл.

Наше активности би биле једностране и непотпуне да нисмо остварили сарадњу са представницима Српске Православне Цркве. Информатизација је светски

тренд јер она огромно доприноси повећавању ефикасности рада, информисаности и квалитету свакодневног живота. Али, примене информационих и комуникационих технологија имају и другу страну, која може да угрожава приватност, личне податке грађана, омогућује ширење социјално неприхватљивих садржаја, отуђује људе и сл. Управо на проучавању и разматрању оваквих појава почела је да се остварује сарадња Друштва за информатику Србије са представницима Српске Православне Цркве. Наше заједничке активности су допринеле афирмисању права на приватност и заштиту личних података, омогућиле да сви грађани не морају да користе личну карту са чипом, показале да СПЦ подржава процесе информатизације, али и да има критички став о појединим нежељеним ефектима.

Пре неколико година сте изабрани за једног од два рецензента уџбеника информатике за српске богословије. Да ли по Вашем мишљењу СПЦ у довољној мери прати информационе токове?

– Мислим да СПЦ, преко својих уџбеника, публицистике, духовних трибина и медија, на задовољавајући начин прати и коментарише информационе токове. Али информациона достигнућа су све динамичнија, и неопходно је стално ажурно праћење ин-

формационих трендова и појава које они изазивају. Драго ми је да је све више наших епископа и свештеника који су добро информисани о савременим информационим токовима и великим делом укључени у њихово праћење и коментарисање.

Који су то информатички изазови који нас по Вашем мишљењу чекају у будућности? Да ли постоје оправдани разлози за страх од њиховог напретка и узрастања?

– Поред позитивних ефеката, има и појава које показују да се људи некритички потчињавају технологији и да у приватном животу постају зависни од њене употребе, несвесно одустају од своје приватности, узајамно се отуђују, упуштају у кибер криминал и друге негативне појаве.

На друштвеним мрежама(Фејсбук, Гугл...) и мобилним комуникацијама се поред бројних корисних сервиса суочавамо и са електронским надзором корисника, профилисањем личности за потребе обавештајних служби, маркетинга и сл.

Не треба да постоји страх од информатичких изазова, али је неопходно стално праћење, проучавање и брзо реаговање на негативне појаве које се појављују уз развој информационог друштва. Презвитер др Оливер Суботић је још 2011. године у књизи Информационо коншролисано друшшво

). Б. (С.)

... ПРАВОСЛАВЉЕ 🌼

Уручивање плакета ДИС 2015. (извор: dis.org.rs)

указао на светски тренд развоја електронског надзора над људима у циљу контроле и усмеравања њиховог понашања. Он је подсетио да је то гушење слобода личности и достојанства које смо добили од Бога. Презвитер др Оливер Суботић, као теолог и истовремено дипломирани инжењер информатике, има изузетно велику улогу у повезивању православне теологије и информатике и има велики допринос развоју научне мисли у овој области.

Као хришћани треба стално да реагујемо на злоупотребе информационих технологија и негативне појаве.

Сарадник сте пројекта Српске енциклопедије који раде САНУ и Матица српска, и који би требало да буде завршен у наредних пет година. Шта тај пројекат доноси ново?

- Срйска енциклойедија има велики културни значај јер се прикупљају, систематизују и објављују подаци о личностима и појавама које су значајне за наш национални идентитет и самосвест о сопственим достигнућима. Ја обрађујем одреднице из области информатике и трудим се да се не забораве наши резултати и заслужни креативни појединци из области информатике.

Припадате литургијској заједници Храма Светог Јована Владимира у Београду. Реч је о храму у коме служе углавном млађи свештеници. Да ли можда имате неки предлог за информатичке мисионарске пројекте када је реч о мисији на парохијском нивоу?

- Свештеници у нашем Храму Светог Јована Владимира су веома агилни и иницијативни. Редовно се одржавају духовни разговори, културна и уметничка сабрања, објављује Билшен и сл. Управо зато, сваке недеље видим све више нових и пре свега младих верника.

За крај нашег разговора, реците нам шта мислите у којој мери православна теологија данас има савезника у информатичкој науци?

– Видимо да се под утицајем информационих технологија догађају велике промене у информисању, пословању, раду управе, образовању, здравству, личном животу људи и свим другим областима живота и рада. Примене информационих технологија ће се све више развијати и мењати данашњи свет. Православна теологија, као и друге науке, треба још интензивније да проучава и даје решења за проблеме и дилеме који настају

у брзом развоју информационог друштва. На располагању су им све садржајније базе података и софтверски алати.

Посебну пажњу треба поклонити младима. Они су у друштву углавном запостављени, иако постижу резултате у науци, смишљају разне иновације, освајају награде, све су приврженији Цркви, помажу код елементарних непогода, показују велики патриотизам и имају низ других позитивних особина. Али, да би се они успешно развијали треба проучити и да ли многи млади смеју да буду препуштени само животу уз смарт телефон, таблет, интернет, дигиталну музику и сл. Неки психолози, биолози и лекари кажу да прекомерне примене свих ових уређаја могу да имају одраза на развој њихове психе, навике, поглед на свет... На стручним скуповима на којима се расправљало о феноменима које доносе савремене информационе технологије уочавам све више младих информатичара који су и верници и који могу да допринесу у анализи корисних ефеката, али и у добијању одговора на бројне дилеме, заблуде и неспоразуме које доноси информационо друштво. Потребно је савесно и уз много знања, критички промишљати о свему што се догађа око нас и уз Божију помоћ и надахнуће трагати за правим решењима.

У војном храму у Бијељини

Законик цара Душана

"Законик је израз целосног српског бића, душе и тијела, изражава симфонију сарадње државе и Цркве које живе заједно и имају заједничко бреме живота."
Владика Ашанасије Ракиша

сусрет Видовдану, крсној слави Трећег пјешадијског (Република Српска) пука Оружаних снага БиХ и војног храма у Бијељини, у порти Споменхрама Светог мученика кнеза Лазара и свих светих мученика српских, у касарни "Војвода Степа Степановић" у Бијељини, одржано је предавање на тему: "Законик цара Стефана Душана — чувар мира и безбједности грађана". Предавање су слушали припаднице и припадници ОС БиХ, МУП-а РС, Граничне полиције БиХ, Територијалне ватрогасне јединице у Бијељини, као и студенти правних факултета у Бијељини.

Православно душебрижништво Српске Православне Цркве у Министарству одбране и ОС БиХ организовало је ово предавање како би све подсјетило и указало на то да је у дугој државноправној историји српског народа законским прописима истакнута важност очувања мира и безбједности грађана.

Примјерак луксузно опремљеног издања *Душаново законика* према сачуваним светогорским преписима, који је штампан у ограниченом тиражу, даровао је овом војном храму некадашњи министар унутрашњих послова РС Радислав Јовичић на Богојављење 2015. године.

Колико је Душанов законик значио за средњовјековну српску државу, како је настао, који су му извори, како је утицао на државно уређење, како је регулисао односе Цркве и државе, колико је допринио каснијем развоју правне државе, биле су теме овог предавања.

У двочасовном програму учествовали су Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, представник СПЦ у Министарству одбране и ОС БиХ, Миладин Драгичевић, савјетник предсједника РС, проф. др Драгомир Кесеровић, декан Факултета за безбједност и заштиту у Бањалуци и генерал Војске РС, доц. др Миле Шикман, начелник Управе за полицијско образовање МУП-а РС, мр Радислав Јовичић, министар унутрашњих послова РС 2013. и 2014. године, генерал-мајор

Мирко Тепшић, замјеник начелника Заједничког штаба ОС БиХ, Никола Дробњаковић, испред Задужбине Светог манастира Хиландар, и протонамјесник Васо Ј. Поповић, православни војни свештеник.

У уводном обраћању, Радислав Јовичић је упозорио да Република Српска никада није била безбједносно угроженија него сада, како тероризмом, тако и свим облицима криминалитета.

Епископ бихаћко-петровачки Атанасије рекао је да је Душанов законик документ из којег се може извући наук и за садашње вријеме. "Он је израз целосног српског бића, душе и тијела, изражава симфонију сарадње државе и Цркве које живе заједно и имају заједничко бреме живота. Законик изражава разумност, хуманост и праведност, те одражава једно здраво стање са духовног и правног аспекта", истакао је Владика Атанасије.

Савјетник предсједника РС Миладин Драгичевић, цитирајући 172. члан *Душанової законика*: "Сваки судија да суди по закону, право, како пише у Законику, а да не суди у страху од цара", указао је на темеље онога што данас у модерној Европи називамо слобода и независност судства.

Начелник Управе за полицијско образовање МУП-а РС Миле Шикман рекао је да је стварање правне државе одлика великих народа и да је цар Душан доношењем овог *Законика* српски народ сврстао у ред великих народа који су писаним правилима настојали да регулишу односе у друштву.

Никола Дробњаковић из Задужбине манастира Хиландар у Београду истакао је на свечаности да је у војној цркви изложена једна од копија *Душаново* законика и додао: "Нажалост, оригинал *Законика* благовернога цара Стефана, који је донесен на два законодавна сабора 1349. и 1353/1354. године, није сачуван."

Свјешлана Марковић

– Опет о савременој хришћанској трагичној судбини –

О новој опасности за хришћане на Синају и доласку страдалника с Блиског истока у нашу земљу

др Александар Раковић

ажалост, већ четири године Православље у скоро сваком броју извештава о страдању хришћана на Блиском истоку и у Северној Африци. Понекад су ти текстови били ретроспективног и аналитичког типа, а најчешће су давани као вести које прате фотографије с лица места. Наши читаоци су тиме могли да се упознају са узроцима и последицама ратова, с актерима сукоба, с методологијом прогона, са одласком милиона људи из њихових вековних постојбина, са уништавањем древних споменика.

Нажалост, од када су Сједињене Америчке Државе и савезници почели да "ослобађају" Блиски исток и Северну Африку (који заједно чине "Проширени Блиски исток") од секуларних арапских режима, из тих древних земаља Месопотамије, Сирије, Леванта, Мисира и Либије стижу само трагичне вести. Неке двомиленијумске заједнице хришћана у Месопотамији и Сирији су трајно почишћене од стране исламских фундаменталиста. Поред хришћана, с простора захваћених ратом отишли су и секуларни Арапи, затим Курди и многи муслимани који се нису слагали с политиком верских прогона.

Аутори текстова и читаоци Православља сигурно су се током писања, преношења или читања текстова надали да ће се хаос

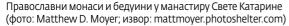
на Блиском истоку и у Северној Африци зауставити, да ће напаћени хришћански и муслимански народи дочекати нужно потребан мир, да ће се вратити својим кућама. Међутим, није тако. Нажалост, од кад смо објавили последње подробније текстове о приликама на Блиском истоку и у Северној Африци, на том простору је започето неколико нових ратова и сукоба.

Више нису у пламену само Либија, Сирија и Ирак, а даље према истоку и Авганистан. Рат је у претходних неколико месеци 2015. захватио Јемен и пограничне делове Саудијске Арабије. После терористичких напада на Национални музеј Бардо у престоници (18. март 2015) и плажу у Сусу (26. јун 2015), Влада Туниса је 4. јула 2015. прогласила ванредно стање како би се војска и полиција обрачунале са исламским терористима. Да подсетимо, такозвано "буђење народа" против секуларних арапских власти на Блиском истоку и у Северној Африци, познато и под именом "Арапско пролеће", почело је у децембру 2010. управо у Тунису. Од тада па до данас на арапском простору од древне Картагине до древне Месопотамије господаре страх, патња, туга и смрт.

У Египту је у јулу 2015. дошло до војног сукоба Војске Египта с терористима Исламске државе на северном Синају, полуострву на

чијем се јужном делу налази један од најстаријих хришћанских манастира - манастир Свете Катарине, средиште Грчке Православне Цркве Синаја. Манастир Свете Катарине чува бедуинско племе Џебелија које тврди да потиче од хришћанских војника из Грчке или Дакије. Ове војнике је на Синајско полуострво у 6. веку населио византијски цар Јустинијан како би они и њихови потомци били заветни чувари манастира Свете Катарине. Више према предању, а мање према утврђеним историјским чињеницама, ови чувари манастира Свете Катарине примили су у 7. веку ислам али су до данас остали доследни датом завету. Уколико египатска војска не спречи даљу инфилтрацију терориста Исламске државе на Синају, прети опасност да се православни монаси и заветни чувари манастира Свете Катарине нађу у непријатељском окружењу радикалних исламиста, који су у Сирији и Ираку показали да немају милости. Није било милости према хришћанским и шиитским светињама, и древним античким локалитетима. Надамо се да ће египатски председник Сиси ставити прилике на Синајском полуострву под контролу као што је то већ урадио у другим деловима Египта и тиме заштитио Копте и њихове хришћанске светиње од исхода с којим су се суочили хришћани Сирије и Ирака.

Сиријци у београдском кафеу (фото: Мондо / Горан Сивачки; извор: mondo.rs)

До пре неколико недеља наша јавност је о страдањима хришћана, муслимана и свих других на Блиском истоку и у Северној Африци сазнавала само из медија. Притом, далеко од тога да се извештавање медија о овој катастрофи - коју с правом можемо оценити и као сеобу народа – може оценити као темељно. Најчешће је реч о узгредним прилозима, али то није случај само код нас. У нашој земљи се прати тренд какав је у западном свету. Народи Блиског истока и Северне Африке изгледа да нису вредни довољно пажње корпоративних медијских кућа.

Али од пре неколико недеља до данас, а процес још траје, нашу земљу су преплавиле реке избеглих углавном из Сирије, Ирака и Авганистана. Ти унесрећени људи сада су свеприсутни на нашим улицама а разговор с некима од њих, који говоре течним енглеским језиком, даје утисак да се ради о образованом становништву које је истерано или избегло из својих домова како би сачувало живу главу. Нашим улицама, ауто-путевима и пругама сада ходају или се возе хришћани, муслимани, научници, лекари, интелектуалци, рокери, хипици из Сирије, Ирака и Авганистана који беже од Исламске државе и талибана. Бајракли џамија у Београду препуна је ових људи којима Исламска заједница Србије пружа духовно уточиште. Да нисмо срели ове људе, којима смо указали гостопримство колико смо могли, не бисмо ни знали колико наликујемо једни другима. Не треба да се заборави да су први ужаси које је свету из геополитичких разлога наметнуо Запад, после завршетка Хладног рата, почели управо на нашем простору разбијањем СФР Југославије.

Према речима Антонија Гутереса, високог комесара за избеглице Уједињених нација, с простора Сирије и Ирака исељено је око 15 милиона људи. Околности су их разбацале на разне стране: расељени су у својим државама на просторима који су још сигурни, избегли су у суседне земље (Иран, Турска, Јордан, Либан), а најмањи део чине такозвани "мигранти" који сада крстаре Европом у потрази за сигурношћу. С тим у вези је за сваку осуду намера Мађарске да на граници с нашом земљом изгради зид како би се "мигрантима" с Блиског истока онемогућио пролазак. Евроатлантске структуре, у које спада и Европска унија, треба да преузму више одговорности за судбину "миграната" који су на дуг и несигуран пут кренули управо због катастрофалних процена Сједињених Америчких Држава и европских земаља НАТО пакта, намерних или ненамерних, од Месопотамије до Либије.

Такође, појам "мигрант" који су наметнуле западне стручне службе а промовисали њима лојални медији је веома увредљив. Наиме, није реч о људима који су својом вољом мигрирали већ се ради о становништву које је услед ратних похода, подривања и закулисних игара Запада на Блиском истоку и у Северној Африци буквално ишчупано из корена. Појмом "мигрант" маскирају се прави разлози за покрет народа с Блиског истока и из Северне Африке, а то је највећи покрет народа после Другог светског рата. Реч је о Великој шаховској шабли Збигњева Бжежинског.

Када је реч о појму "мигрант", подвуцимо да није први пут да прихватамо разноразне појмове који нам стижу са Запада а у нашем контексту су злослутни. На пример, уместо "јужнословенског простора" наметнут нам је "западнобалкански простор", за део Моравске котлине наметнут нам је, када је реч о неким медијима и страним структурама, великоалбански појам "Прешевска долина". Преименовањем историјских појмова српског народа и нама суседних народа, с којима делимо или етничко порекло или верски идентитет, ради се на симболичком пресецању везивних нити. То је само један од каменчића у мозаику којим се онемогућавају интеграције нашег простора.

Основе монашког живота

(први део)

Схиархимандриш Јелисеј (Симоноџешра, Свеша Гора)

— Схиархимандрит Јелисеј је 28. јануара 2014. године прочитао ово излагање на конференцији о монаштву која је одржана у московском Сретењском манастиру —

оштовани, вољени оци и вољене игуманије, браћо и сестре, пре свега, желео бих да захвалим Најсветијем Патријарху московском и све Русије Кирилу за позив на ову конференцију, а такође свим организаторима овог скупа за љубазан позив, као и за срдачно гостопримство у овом топлом окружењу, у обитељи оца Тихона.

Прећи ћемо на нашу тему. Да би се говорило о учењу великих отаца монаштва о општежићу, требало би спровести читаво научно истраживање, за шта немамо довољно времена а мислим да то и не одговара очекивањима овде присутних који се труде да разбистре критеријуме и усмерења за савремено монаштво, као што је то рекао Владика Марко. Стога ћемо се осврнути само на неке позиције које представљају најважнија начела и основе православног монаштва. Та начела су поставили, наравно, Преподобни Антоније, Пахомије и Сава Освештани. Њих је забележио и кодификовао Свети Василије Велики, Теодор Студит који се на њега угледао, као и Преподобни Атанасије Атонски који је, фактички, преписао Преподобног Теодора Студита на Светој Гори. Када говоримо о Светим Оцима, морамо имати у виду општу традицију, опште наслеђе које се преноси из поколења у поколење као златна нит тог неписаног предања. Чудесно је то што смо по благослову Божјем живели на Светој Атонској Гори последњих тридесет година и да смо се удостојили да

доживимо неочекиван препород монаштва. Када смо као млади, још нисмо имали тридесет година, седамдесетих година дошли на Свету Гору, где су живели веома стари и не много учени, практично неписмени оци, ми који смо прочитали много духовних и богословских књига наивно смо мислили да знамо нешто о монаштву. Какво је само било наше чуђење када смо открили да су ти скоро неписмени старци знали далеко боље и више о монаштву од нас, премда то нису могли да изразе богословски. Они су у пракси испуњавали завете и типике Светих Отаца доследно, са страхопоштовањем и свештеним трепетом. А традиција се није мењала, и за њих су оци, као Василије Велики, Преподобни Пахомије, Теодор Студит, Атанасије Атонски и други, били стварно живи. И тако смо научили једно - упркос својим успонима и падо-

вима Црква није изгубила ништа од богатства наслеђа и довољно је бити ученик и следбеник Светих Отаца, да бисмо и у данашње време, као и увек досада, стекли оне исте дарове и харизме које су они имали. Дакле, говорићемо о дванаест главних начела монашког живота. Да бисмо одговорили на питање које је поставио Преосвећени Марко, неопходан нам је (пра)узор – образац, план, визија. Прво, извор монаштва је безусловно његов јеванђељски темељ и јеванђељски начин живота. Када се почетком IV века појавило монаштво, скоро истовремено у разним деловима тадашње икумене, насељеног света, та појава сигурно није била случајна. И поред тога што су томе претходили разни видови аскетских покрета, развој монаштва је представљао одговор на суштинску потребу Цркве, која се, ослобођена претње прогона, нашла у новим

условима и била је у опасности да изгуби ону апсолутну чистоту јеванђељске проповеди којом су живели хришћани у апостолско време

и мученици. И главни циљ живота првих монаха, као што видимо из житија Антонија Великог, Преподобног Пахомија Великог и других оснивача монаштва, било је тачно подражавање сопственим животом животу апостолске заједнице у Јерусалиму, где, као што знамо из Дела Светих апостола: "А у народа који поверова беше једно срце и једна душа; и ниједан не говораше за имање своје да је његово, него им све беше заједничко" (4, 32). Али никада истинско православно монаштво није покушало да се супротстави мирјанској Цркви. Напротив, монаштво је било као врста огледа који се врши у лабораторији чистог и потпуног јеванђељског живота. Наш старац, игуман манастира Симонопетра, отац Емилијан учио нас је да је монашки живот онај исти живот саборне Цркве, јер је тај живот живот саборни (καθολική), јер је то живот у Цркви, живот који започиње у Цркви, живот који се окончава у Цркви и зато, заправо, живот и јесте Црква. Према томе, општежиће, општежитељни манастир је управо место где су се сабрали људи исте душе, истог ума који имају један циљ – да својим животом испуне

Друго начело монаштва је његова есхатолошка димензија. Путем потпуног самоодрицања, монаси подражавају ангелском животу, и из тог разлога Свети Оци монаштво називају Светом тајном осмог века. И док се наш свет креће ка распадању и смрти, манастири остају бедем који се одупире таласима свакодневног другачијег живљења вечног живота. То је преношење у други живот, надземаљски. Монаштво је нешто туђе овом свету, и требало би да остане такво, да се одупире разним тенденцијама секуларизације које му прете, да би могло да испуни своју мисију. Гаранција те мисије је постојаност и апсолутно самоодрицање мона-

јеванђељске заповести.

шког посвећења, које су истицали велики оци Цркве, сматрајући монашки позив вечним браком. С друге стране, битна је и постојаност монашког реда у манастиру. Попут светог жртвеника у храму који се једном утврђује и остаје заувек непомерив, тако исто, манастир треба да остане непоколебив у свом усмерењу ка исконском предназначењу, призвању.

Треће начело је непрестано сабирање у цркви. Као што се говори у једном од првих монашких текстова, где се описује живот првих египатских подвижника, монашки живот је управо очекивање Бога у песмама. Пре свега, манастир је место присуства Бога. Зато се сталне, редовне молитве, дневни круг богослужења просто уподобљавају оном непрестаном славословљу анђелском, анђела и светих, које се узноси код подножја Престола Божјег. И у складу са вером и подвигом сваког од монаха, монах треба да стиче искуство славословља Бога не да би сам уживао у томе, него у име целе Цркве. Монаси сабрани у саборном храму осећају се у њему као у својој кући и осећају ту небеску, вечну димензију. Временом, кад прођу године, подвиг монаха постаје његова унутарња самосвест коју проживљава свакодневно и без посебног принуђивања, то јест тај подвиг постаје његова унутарња суштина.

Четврто начело: монаштво и институција Цркве. Истовремено са организацијом Цркве, паралелно, развијала се и институција монаштва, при чему је тај процес умногоме протицао аутономно, јер су током читавих векова монахе убрајали у мирјане, нису сматрани делом клира. Сви правни случајеви везани за њих регулисани су световним законодавством, царским одредбама и осталим регулативним текстовима. И поред тог самоуправног карактера монаштва који је опстајао током векова, почев од IV века, појавила се неопходност постављања неких принципа, јер је аскетски покрет, с једне стране, изазивао велико одушевљење, али

Схиархимандрит Јелисеј

с друге стране, у њему су се већ јавиле претпоставке за различита извитоперавања. И тиме су се бавили Свети Оци, посебно Свети Василије Велики који је заједно са целом својом породицом био надахнут и подстакнут да одабере монашки живот пламеним проповедима и примером Јевстатија Севастијског. Након периода који је провео у усамљености у црноморском крају, започео је да пише неке каноне, нека правила не толико јуридичка, правног карактера, колико уређење које би одговарало јеванђељском принципу и која би била духовна правила и могла би да се примењују при оснивању манастира̂ у том региону, у складу са духом и учењем тог истог Јевстатија Севастијског, јер су у то време, као што је било речено, почели да се јављају неки харизматички покрети који нису били сасвим црквени, као, на пример, јерес месалијанства. Односи манастира са црквеном јерархијом током читаве историје били су ограничени само на нека питања, то јест били су у оквирима неког плодотворног дијалога, који је, с једне стране, спречавао Цркву да падне у неко компромисно секуларизовање, а са друге стране је давао монаштву богословске и канонске оквире који су обезбедили његово свевремено присуство. Притом треба нагласити да је готово увек полазиште великих општежитељних манастира било духовно зрачење неког исихасте, као што је то рекао Преосвећени Андреј. По правилу се ученици сабирају око неког аскете, подвижника, који се, упркос својој жељи да буде у осамљеништву, покоравао вољи Божјој и стварао је органску општежитељну заједницу

 братство. И чак код Преподобног Пахомија ми видимо да заједнички живот није био у супротности са личном молитвом.

И пето начело монашког живота је монашко братство. Веома рано манастири су почели да се називају братствима самим тим показујући да су монаси одбацили сваку сродност по телу са својим сродницима и један другом су, не будући крвни сродници, постали браћа. И у неким светоотачким текстовима они се називају просто хришћанима и све им је заједничко "и храна, и пиће, и одећа, и место живљења" и "за све је један Бог, један Господ, једно делање свог спасења, све је једно, све је заједничко". То општење се углавном изражава једним послушањем: једна мисао, једна воља, једна борба са страстима и једна брига о свему. И тамо где постоји то лично мишљење и лична воља, настају, наравно, искушења, притужбе и монаси не могу да стреме ка небеским висинама. И наш старац Емилијан је том начелу придавао веома велики значај када је у питању опстанак манастира. Наравно, у неким периодима, Цркви је пристајала и на идиоритмију, особножитељно монаштво. То је, по правилу, било у тешким периодима црквене историје. Али у исто време, то је увек чињено ради црквене икономије, са свешћу о томе да тај начин монашког живота не одговара древном монашком предању.

Шесто начело је предност општежитељног начина живота. Поред богословске и еклисиолошке димензије онога што називамо општежитељним монаштвом, тај начин живота даје братији могућност да у пракси остваре јеванђељску заповест љубави. Монаси у општежитељним манастирима могу да достигну духовно савршенство. Тако нас је учио Преподобни Пахомије Велики, и у наше време старац Јефрем Катунакијски је стално понављао: "Шездесет година сам провео у пустињи на Светој Гори, али верујем у општежиће." Друга предност општежића је у томе што братија своје таленте, своје харизме нуди као услугу, као помоћ један другом, и на тај начин се гради једно братство, братија један другом помажу, један о другом се старају, с тим да би братство постојало као једно тело и то једно тело је најподесније за испуњавање заповести Христових. То је прелепо изражено у списима Преподобног Макарија Великог, Макарија Египатског. У једној од својих омилија он говори: "Задобија велику корист братија која живи скупа, јер имају радост и љубав међу собом и ни онај који се моли не осуђује онога који ради говорећи: ти се не

молиш; ни онај који ради не осуђује онога који се моли говорећи: ја радим, а ти се молиш; ни онај који служи не осуђује онога који му не служи. Узајамно служење је делатно узрастање у љубави које се изражава у чистоти односа међу братијом. Монаси морају да улажу сав напор у свом свакодневном општењу да ничим не повреде савест друге братије. Пример таквог истинског братског духа, по старцу Емилијану, је управо узајамна љубав. Ова се чистота изражава у избегавању било каквог сукобљавања. Обично се у манастирским типицима и отачким поукама наглашава поштовање различитости и особености сваке личности, и забрањује се прекоревање, или давање савета другој братији, сем у случају када то чине монаси који су за то задужени. Према томе, у духу јединства и саделања, монаси могу свој заједнички начин живота учинити основом за непрекидно напредовање сваког од њих ка Богу.

- нас $\overline{\mathbf{u}}$ ави \mathbf{h} е се -

Превод са їрчкої и рускої језика: Маријана Милуновић и Снежана Јелесијевић

Извор: Ейархија далмашинска

Фошотрафије: Епархија далмашинска

Свети равноапостолни руски кнез Владимир

– поводом хиљадугодишњице упокојења (1015-2015)

Прошојереј Радомир В. Поиовић

иван је Бог у светима својим, Бог Израиљев". "У вечни спомен биће праведник". Ове речи Св. Писма и њихову истинитост најбоље потврђује управо личност и дело Св. равноапостолног кнеза Владимира, просветитеља Русије, или како га Руси називају "Руско сунце" (спо-

мен 15/28. јула). Он је почетак, темељ хришћанске Русије јер је управо он коначно увео Русе у ред крштених, хришћанских народа. Узима се да је то било 988. године.

Када је реч о христијанизацији појединих народа, поготово Руса, добро је подсетити се на неке веома важне моменте и околности које су довеле или условиле тако крупне и дугорочне духовне промене. Древни руски летописци средњег века корене хришћанства код Руса траже још од времена Св. Апостола. Конкретно, предање говори да је Св. Апостол

Андреј Првозвани, брат Апостола Петра, долазио до Кијевских гора, поставио крст и благословио говорећи: "На овим горама ће заблистати благодат Божија." Такође, алузије на присуство хришћанства у овом делу Русије чини и Блажени Јероним (+ око 420) који у својим делима помиње Хуне, Ските, Готе између река Дунава и Дона који су хришћани. Он је писао крајем 4. и почетком 5. века. Готе и друге народе помиње и Св. Јован Златоусти у својим беседа-

ма – они прихватају хришћанску веру и шаље им мисионаре. То је друга половина 4. века. Има података да је Св. Јован Златоусти у Цариграду богослужио и беседио у готском храму а његова беседа је симултано превођена са грчког на језик Гота. Епископ Улфила, за кога сигурно знамо, није био само

"Цар" Владимир (заправо кнез Владимир (Велики), илуминација из Празничног минеја штампаног у Кијеву 1619. године (извор: wikimedia.org)

Епископ Гота у Подунављу и Скитији: помињу се крштени Авари, Бугари, и други народи у његовој епископији.

Код савремених, не само руских, историчара Цркве говори се о првом крштењу Руса које се доводи у време почетка деловања Свете браће Кирила и Методија и Светог Фотија Патријарха цариградског. Грчки, односно, византијски извори говоре да су око 863. године

двојица кнежева Асхолд и Дира кренули из Новгорода и напали са 200 лађа Цариград. Било је то доба владавине цара Михаила III (+867) и Патријарха Фотија. У своје две беседе које је тада изговорио преплашеним Цариграђанима, Патријарх Фотије говори о Русима. Град је од освајања и пропасти

> спасила Пресвета Богородица. Из храма у Влахерни изнесена је њена риза-појас и ношена у литији кроз град. Када су део ризе погрузили у море, настала је бура, руске лађе су потапане и опасност је одбијена. У Кијев су се повратили са једним Епископом (Михаило) и свештеницима који су тамо хришћанској вери поучавали народ. Многобошци су тражили да виде чудо како би поверовали, што је Епископ и учинио. Наиме, тражили су да баци Јеванђеље у ватру, и ако не изгори, повероваће. Епископ је то и учинио, и многи су поверовали и крстили се том

приликом. Тако се хришћанска вера постепено и полако ширила најпре у Кијеву, кога с правом називају да је "мајка свих руских градова". Сем овога, Свети Фотије помиње Русе као хришћане у својој познатој Окружној посланици (видети: Р. Поповић, Васељенски $сабори - одабрана докумен<math>\overline{u}$ а, књ. 2, Београд 2011, стр. 421-422) коју је 867. године упутио поглаварима свих Цркава на Истоку. У овој посланици он први пут, између осталог, наводи све новине у бо-

гословљу и црквеном животу које су се појавиле у Цркви на Западу. Између осталог помиње и народ "који се зове Руси (Рос): Сада и они заменише безбожну веру коју су раније имали за чисту и неупрљану хришћанску побожност, пријатељски себе стављајући као житеља и представника, уместо да нападају нас и да нас плене. И унутар њих толико се распали жеља ревносне вере".

У доба кнеза Игора у 10. веку контакти Руса са Грцима су чешћи. Тако се помиње, рецимо, полагање заклетве у Храму Светог Илије у Кијеву пред Јеванђељем и крстом. Ово ће још више доћи до изражаја у време владавине удове кнегиње Олге (946-969), супруге кнеза Игора. Познато је да је она боравила у Цариграду 955. године у време цара Константина VII Порфирогенита (+959) и Патријарха Полиевкта. О томе опширно говори монах Нестор у свом делу Повјести времених љети (ПВЉ), насталом почетком XII века. Олга је крштена и добила име Јелена по имену супруге Св. цара Константина Великог. Том приликом јој је Патријарх, између осталог, рекао: "Благословена си ти међу женама руским, јер заволе светлост, а таму остави. Благословиће те синови руски и у последњим временима унука твојих" (ПВЉ, 37). Утицала је на свог сина Свјатослава да се крсти, али овај то не учини, јер је већи део своје владавине провео у ратовима. Света Олга-Јелена упокојила се 969. године поштована од свих. За њу летописац каже: "Она би претеча хришћанској земљи, као Даница пред Сунцем, као зора пред светлошћу. Јер она сијаше као месец у ноћи, тако да и она светљаше међу људима неверним као бисер у блату, јер бијаху људи прљави од греха, неумивени Светим крштењем" (ПВЉ, 42).

Св. Владимир - до крштења

Година роћења је неизвесна, око 960, или између 955. и 963. Каже се да је умро "у дубокој ста-

рости" (Титмар Марсербуршки 1012-1018). Мајка му се звала Малуша, била је слушкиња код кнегиње Олге, робиња, кћи Мала из племена Древљани. Дакле, незнатног порекла по мајци. Детињство је провео са браћом Олегом и Јарополком, под старањем бабе Олге. Отуда се може рачунати на хришћански утицај бабе Олге на њега. После смрти Олге Владимир је добио на управу град Новгород, где је такође био и Добриња, његов ујак по мајци. Јарополк, Владимиров старији брат, добио је на управу град Кијев. Отац им Свјатополк погинуо је 972. године. Тада долази до сукоба браће. У овом сукобу гине Олег, а ускоро и Јарополк. Остаје Владимир, који сада напушта Новгород (980-981), осваја град Полоцк, а затим Кијев. Ово је вероватно могло бити око 978. године. У Кијеву, дакле, око десет година влада као многобожац. Многобожачки је живео и понашао се, како бележе летописци. Имао је много жена наложница и око 12 синова са различитим женама (Пољакиње, Бугарке, Гркиње). За његове синове, који су га касније наследили, зна се да су рођени у хришћанском браку са византијском принцезом Аном. Тих година Владимир је побеђивао многа племена: Радимиче, Вјатиче, Печенеге, Варјаге.

Сем политичких прилика, Владимир је настојао да и изнутра стабилизује своју земљу. Био је ревносни многобожац, посебно одан паганским култовима, богу Перуну, Стрибогу, Мокошу, Весни, итд. Главно божанство старих Словена, па и руских племена, је бог Перун – бог грома и олује, Дажбог – бог кише, Велес бог стада, Ладо – бог весеља, о чему податке остављају и рановизантијски писци, нпр. Прокопије у VI веку (О рашу са Гошима).

Крштење

Када се говори о коначном крштењу Руса у време равноапостолног кнеза Владимира, сви

савремени извори говоре о чудесном избору и опредељењу кнеза Владимира којем су се, у том тренутку, нудиле многе могућности избора и опредељења. Најубедљивије податке даје монах Нестор (око 1113. године) (ПВЉ). Окружење државе кнеза Владимира већ дуже времена било је хришћанско. Сви околни народи су већ одавно крштени, само је било у питању време и прилика када ће Руси бити коначно крштени. Монах Нестор детаљно говори да су Бугари – мухамеданци нудили Владимира да прими ислам. Владимир је то изричито одбио: "Ово му би мрско: обрезивање удова и неједење свињског меса, а и уздржавање од пића. Зато рече: Русима је веома весеље да пију, не можемо без тога бити." Понуду Германа, Немаца са Запада, је такође одбио. Али је и папине посланике одбио говорећи: "Идите одакле сте и дошли." Исто је поступио и са јудаистима који су му говорили да је главно обрезање, не јести свињетину, чувати суботу. Када их је упитао где им је земља, и када је сазнао да су за казну расејани по целом свету, он их је одбио говорећи: "Па како ви друге учите а сами сте од Бога одбачени и расејани? Када би Бог љубио вас и закон ваш, не бисте тад били расејани по туђим земљама. Зар и нама исто то мислите да донесете?" (ПВЉ, 54). Дошао му је од Грка филозоф који му је детаљно говорио о основним истинама хришћанске вере почев од Старог Завета, Јеванђеља, тумачећи главна места. На крају су му предочили веру у крај овога света, земаљског живота и праведни суд Божји. Показали су му икону Страшног суда и вечну судбину и грешника и праведника, и предложили му да се крсти. После тога, ради коначног и чврстог опредељења Владимир шаље десеточлано посланство најпре код мухамеданаца Бугара, затим Немаца, а онда одлазе у Цариград. Били су свечано дочекани и примљени. Присуствовали су у Храму Премудрости Божије

(Јустинијанова Света Софија) Св. Литургији. Била је празнична служба, упаљена кандила, појање хорова. Када су се вратили кнезу са великим даровима, одушевљено су говорили о боравку у Цариграду: "И дођосмо код Грка, и уведоше нас тамо где служе своме Богу, и нисмо знали да ли смо на небу или на земљи. Нема на земљи таквога погледа и лепоте, и нисмо паметни како да о томе испричамо. Само знамо - онде Бог с људима пребива и служба је њихова лепша од свих оних у другим земљама" (ПВЉ, 68).

Грчки хроничари и писци бележе Владимиров поход на Херсон (Корсун), односно Крим 988–989. године. Опсада града траје око девет месеци. У међувремену му је стигло посланство које нуди брак са Аном, сестром византијског цара Василија II Македонца. Грчки услов је био да се Владимир крсти, што је он и учинио. Принцезу Ану доводе у Корсун. Владимир је у међувремену ослепео. Прогледао је тек пошто се крстио. Потом одлази у Кијев и тамо почиње масовно крштење народа у водама реке Дњепар. О томе говори и Иларион у свом делу Слово о закону и блатодаши, затим Јаков Монах у делу Памјаши и йохвали. То је такозвана Корсунска летенда о крштењу Руса. Грчки писци Јован Скилица и Јахја Антиохијски о истом догађају говоре из свог угла. Кажу да је 986. године Владимир претрпео пораз од Бугара, а 987. године избио је грађански рат у Византији. Наиме, познати великаш Варда Фока подигао је устанак против цара Василија. Цар Василије у тешкој ситуацији тражи војну помоћ од кнеза Владимира. У том контексту је и нуђен брак са принцезом Аном и крштење Владимира. Године 988. Руси су са 5000 војника помогли цару Василију да угуши побуну Варда Фоке. Руси су том приликом освојили Херсон – град Корсун је освојен 989. године.

Као званична година крштења Руса узима се 988. Крштење је масовно обављано на велики пра-

зник Богојављење. Кнез Владимир је том приликом добио име Василије, по цару Василију II који му је био кум на крштењу. Брак са Аном могао је бити склопљен 989. или 990. године.

После крштења

Савременици говоре о брзом ширењу вере, рушењу идола и кумира, грађењу храмова по градовима и селима, о ширењу писмености. Ратујући са другим племенима и народима још некрштеним ширио је хришћанску веру. Истакао се у чињењу доброчинстава, помагању сиромашних. Био је сушта супротност од оног некрштеног Владимира, многобошца. Упокојио се 15/28. јула 1015. године. Погребен је у Храму Пресвете Богородице Десјатина у Кијеву. Монах Нестор за њега каже да је "нови Константин великога Рима, који се сам крстио и људе је своје крстио, тако и овај учини подобно њему. Ако и бијаше раније на грешну страст похлепан, касније би приљежан покајању (...) нама пак остаје да се молимо за њега Богу, јер њиме Бога познасмо".

Истовремено се у Русији ширило монаштво под директним утицајем Свете Горе Атонске која је управо у време источноромејских царева Јована Цимискија и Василија Македонца добила чврсто монашко устројство, монашки типик или устав – Цимискијев шийик. Један од најстаријих познатих по имену руских монаха подвижника јесте Преподобни Антоније Кијевопечерски (+1072) и Преподобни Теодосије (+1073). Преподобни Антоније је једно време боравио на Светој Гори. Подвизавао се у лаври (пештери) у Кијеву. Ова лавра ће вековима касније, све до наших дана, давати највеће духовнике-подвижнике, о чему сведоче сачуване свете мошти преподобних монаха и подвижника. А све је почело коначним и добрим избором и јеванђелским опредељењем Светог равноапостолног

кнеза Владимира-Василија, чијим молитвама, Господе Исусе Христе, Боже наш, спаси и помилуј нас! Амин!

Литература:

Ј. Поповић, Жишија Свеших за јули, Београд 1975, 354-369.

М. В. Толстој, Историја Руске православне Цркве, прев. са руског С. Продић, Шибеник 2005.

Р. Поповић, Васељенски сабори, књ. 2, Београд 2011.

Повијест минулих љета или Несторов љешойис, прев. Н. Косовић, Београд 2003.

К. Кончаревић, Пушевима руске монашке духовносши, антологија руског стараштва 11-19. века, Манастир Тресије 2003.

Православная энциклойедия 8, Москва 2004, 690-718.

православље 🌼 15. јул 2015. г. — 1160

– Из ризница светоотачке премудрости –

Молитва као вербална икона

(први део)

Проф. др Валерије Леџахин

Са рускої йревела Аншонина Паншелић

Прочитајмо Молитву Господњу очима најпрослављенијих Светих Отаца и духовних писаца.

олитва је вербална икона Божија. Ако је реч икона, ако је Име Божије иконично и енергијско указивање на Његову суштину, онда је молитва словесно дрво, укорењено у Речи Божијој, а превасходно у Његовом Имену. "Име Божије" - пише о. Сергије Булгаков, "представља онтолошку основу молитве". Молитва је иконична на три узајамно повезана плана. Као прво, молитва је као чин богоопштења потпуно прожета синергичношћу, богочовечанским реализмом: истинска молитва протиче у двоједином иконичном бићу. Као друго, молитва је иконична по свом садржају, према карактеру својих обраћања, прозби упућених Богу. Као треће, молитва је иконична по форми, по принципима организације словесног (вербалног) материјала и по композицији.

Велики канон Преп. Андреја Критског прожет је узвишеним покајничким молитвеним расположењем. Дајући у њему образац молитвеног покајања, он у њему указује на 50. псалам, називајући га иконом: "Написавши на икони песму којом изобличује своја дела која је учинио, Давид се преобрази и закликта" (Триод 1992; 307об.).1 Сагласно Преп. Андреју Критском, цар Давид је, када га је разобличио пророк Натан, постао свестан све дубине свога пада и написао вербалну икону покајања. Управо је захваљујући својој иконичности Псалтир преживео хиљаде година, и многи псалми (а 50. псалам је један од оних који се највише користе у богослужбеној пракси и у личној молитви) постали су обрасци и вербалне иконе разних молитава – покајних, прозбених, благодарствених.

Посебно место у низу хришћанских молитава заузима, међутим, "молитва над молитвама", коју је у Јеванђељу Исус Христос дао као одговор на прозбу ученика да их научи да се моле. Управо је Молитва Господња - "Оче наш" - због свог божанског порекла и због првенства у низу хришћанских молитава постала иконолик свих потоњих православних молитвословља. Још од ранохришћанских времена, садржају ове молитве придаван је

изузетно велики значај. Тертулијан је, на пример, писао да молитва "Оче наш" "обухвата васцело учење Господа... ова молитва је уистину скраћени облик целокупног Јеванђеља" (Теофан 1908: 352).²

Прочитајмо Молитву Господњу очима најпрослављенијих Светих Отаца и духовних писаца.

На самом почетку је обраћање Богу: "Оче..." Свети Оци у својим тумачењима издвајају следеће особености овог обраћања.

- Нико се не би одважио да се тако обрати Богу, да нам Сам Господ није допустио да се тако молимо (Св. Кипријан, 357);
- ово допуштење је искључиво дело Божије доброте, а не наших заслуга: "...Зачуди се неистраживом богатству велике Божије доброте према нама, доброте према којој ти је заповеђено да Га називаш Оцем, теби, земаљском - Њега, Небеског, смртном – бесмртнога, пропадљивом - непропадљивога, пролазном - вечнога..." (Св. Јован Златоусти, 357);

¹ Могући руски превод: "Једном је Давид пред себе, као икону, поставио песму коју је написао (50. псалам, В. Л.) и њоме разобличио себе због дела која је починио."

² У наставку се сви светоотачки искази о молитви "Оче наш" наводе према овом извору. У заградама је указано на име и страницу.

- ово допуштење заснива се на човековој створености према лику Божијем: човек бива удостојен "да Оцем назива Онога Који је по природи наш Творац, како бисмо, осећајући страхопоштовање пред Именом свога Родитеља по благодати, ревновали да у свом животу пројавимо црте Родитељеве, да бисмо светили Његово Име на земљи" (Преп. Максим Исповедник, 361);
- називајући Бога "најприснијом номинацијом - Оче" (Св. Григорије из Нисе, 356), човек такође изражава своју увереност да ће му прозба бити испуњена: "Јер коју ће прозбу Својим синовима одбити Бог, Који им је претходно већ даровао власт да буду Његова чеда?" (Блаж. Августин, 359);
- овакво именовање Бога "истог тренутка те узноси ка вишњем" (Блаж. Теофилакт Охридски, 361),

оно човеку допушта максимално могуће сједињење с Њим, "Постојаним и Непроменљивим" (Св. Григорије из Нисе, 356). Једини услов за ово сједињење јесте да се молитељ моли свим срцем, да апсолутно верује у оно што говори (Блаж. Августин, 359-360).

У наставку, следи важна реч "наш". У њој се такође примећује неколико момената.

- у овој речи Св. Оци виде "закон" о неопходности заједничке саборне молитве (Св. Кипријан, 362);
- ово обраћање формира једнодушје и једномислије, јер Господ прихвата оне чија је молитва једнодушна (исто, 363);
- она нам заповеда да научимо да се молимо за све људе, а не само за себе (Св. Јован Златоусти, 363);
- она означава међусобно "небеско сродство" свих људи (исто, 363);
- она "побуђује братољубље", јер су сви људи чеда једног Оца (Блаж. Теофилакт, 364);
- најзад, она тежи да човека сачува од страшног греха – од гордости, јер је Бог и богатима и сиромашнима, и поштованима и униженима, дао једно исто право да Му се обрате са "Оче наш" (Блаж. Августин,

364; Св. Тихон Задонски, 372-374; Св. Теофан Затворник, 374–378).

Следећим речима: "...Који си на небесима", Св. Оци дају неколико значења, која се узајамно допуњују:

- овим речима молитва указује човеку на његову отаџбину и на његов Очев дом – небеса, тј. на Царство Небеско (Блаж. Теофилакт, 364-365);
- овим речима "ми се подсећамо из какве смо отаџбине пали и каквог смо се благородства лишили" (Св. Григорије из Нисе, 365);
- овим речима Христос "не затвара Бога на небу, него молитеља одваја од земље" (Св. Јован Златоусти, 364);
- упоредо са тим, "Бог се не ограничава било каквим простором" (Блаж. Августин, 367, а такође и Св. Григорије из Нисе, 366), и зато "на небу можеш да

Оче нашъ, йже еси на небестуъ, да εβλτήτελ ήλλ Τροέ: μα πρίήμετα μάρετρίε Твое: да б8детъ бола Твоа, йки на небесй, й на земай. Хавба наша насвщный даждь нам'я днесь: н wстави нам'я долги наша, ткоже и мы шставлаеми должникшми нашими: й не введи наси во йскушеніе, но йзбави насъ W лукавагы.

> будеш и ти, који си својим умом обухватио Бога".

После овог обраћања, следи седам прозби.

"Да се свети име Твоје".

- "Када говоримо: да се свети име Твоје, ми не приписујемо Богу светост као нешто што није било у Њему, него прослављамо (светост) која постоји у Њему" (Св. Јован Златоусти, 382):
- "Ми од Њега просимо да се Његово име свети у нама" (Св. Киприjaн, 381);
- према Тертулијану, човек се овим речима не моли само за оне који су поверовали у Свету Тројицу, него и за остале људе, које тек "очекује Божија благодат" (исто, 387);
- Како сматрају Свети Оци, у овој прозби верујући иште да му се подари сила да својим животом

и својим добрим делима прослави име Божије (Св. Григорије из Нисе, 380-390, Преп. Јован Касијан, 387-388, Св. Симеон Солунски, 392).

"Да дође Царство Твоје".

Тумачења ове прозбе оставили су многи Свети Оци. Поменимо Св. Кипријана, Св. Григорија из Нисе, Св. Кирила Јерусалимског, Преп. Касијана, Св. Јована Златоустог, Св. Симеона Солунског, Тертулијана. Њихове исказе генерализовао је Еп. Теофан Затворник: "Ово Царство је будуће Царство Небеско, које ће се открити после свршетка света и Страшног Суда Божијег... Достојан њега јесте онај у којем је још у овом животу пресечено царство греха, страсти и ђавола. Пресецање овог царства извршава се дејством благодати, сразмерно вери у Господа Спаситеља... То је царство благодати, о којем је Господ рекао: Царсшво Бо-

> жије унушра је у вама. Будуће Царство је царство славе а ово је духовно царство благодати. Молитва обухвата и једно и друго царство" (393, в. такође 394–402).

> Напоменимо да се у свим тумачењима говори и о будућем Царству Небеском и о Царству Божијем, које верујући задобија унутар себе, али нигде не нала-

зимо идеју о Царству Божијем на земљи. Штавише, Свети Кипријан наглашава да онај "који се посветио Богу и Христу не жели земаљско, него небеско Царство" (395).

"Да буде воља Твоја, и на земљи као на небу".

Суштина и особености ове прозбе разоткривају се у следећим тумачењима:

- човек се моли за то да се воља Божија испуњава и у њему, и у свим људима;
- он изражава уверење да у вољи Божијој не постоји ништа што би било лоше за нас, и да је њена суштина спасење оних које је Он усинио (Тертулијан, 403);
- то је уверење да је воља Божија света и добра, а воља човечија грешна и острашћена (Св. Симеон Солунски, 412);

- то је прозба да човек чини оно што Бог жели од њега (Св. Кипријан, 403);
- она се такође односи и на жељу да воља сатанина буде неделотворна;
- то је изражавање уверења да је испуњавање воље Божије здравље душе и, напротив – да је отпадање од воље Божије болест душе (Св. Григорије из Нисе, 405, 406);
- најзад, како пише Св. Тихон Задонски, "воља Божија извршава се и без наше прозбе; стога ми и не тражимо да Бог чини оно што хоће, него тражимо да ми можемо да чинимо оно што хоће Његова воља. Отуда видимо да без Бога не можемо да творимо вољу Божију".

"Хлеб наш насушни дај нам данас".

У овој прозби, код Светих Отаца се као предмет објашњења и тумачења појављују три речи.

"Хлеб" се схвата и у непосредном смислу, као средство неопходно за живот, укључујући понекад и одећу и кров над главом (Теофан 1908: 414, 422 и др.); ова реч се, међутим, тумачи и у пренесеном смислу - као духовна храна, а то је Реч Божија, заповести Христове (Ја сам хлеб живота, Јн. 6, 35; Ја сам хлеб који је сишао са неба, Јн. 6, 41); најзад, тумачи се и као Тело Христово, које се у Св. Причешћу даје верујућем у виду хлеба и вина (Теофан 1908: 427, 431 и др.).

"Насушни", према тумачењима Св. Отаца, пре свега значи "неопходни". Самим тим Господ нас спречава да бринемо и тражимо "испразно" и "сувишно", будући да такве ствари узалудно "расипају" живот, гасе унутрашњу распламсалост духа (Св. Григорије из Нисе, 419, 412). Св. Кирило Јерусалимски пише да би хлеб "насушни" требало разумети као хлеб који делује на суштину душе (422).

"Данас", тј. овога дана, поставља временске границе људским бригама о хлебу (Св. Кипријан, 417). Овде је на посебан начин изражена једна од јеванђелских заповести: Не бринише се, дакле, за сушра... досша је сваком дану зла свота (Мт. 6, 34). Св. Јован Златоусти наглаша-

ва да човек не би требало да "мучи себе бригом о долазећем дану" (431). Приметимо да је прозба о хлебу, само оном неопходном и само за један дан, тесно повезана са трећом прозбом: човек се у потпуности (и у физичком, и у духовном смислу) предаје вољи Божијој.

"И опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима својим".

У овој прозби Господ заповеда:

- "да се подсећамо заједничких дугова људске природе", тј. грехова (Св. Григорије из Нисе, 441);
- да никада не приступамо молитви с таквом смелошћу, као да нам је наводно чиста савест (Св. Григорије из Нисе, 440);
- да свагда, свакодневно тражимо опроштај, самим тим исповедајући своје грехе (Тертулијан, 433);
- "да опраштамо дужницима својим, да бисмо добили опроштај од Господа" (Тертулијан, 433);
- да свагда имамо на уму да је "у нашој власти суд, који ће бити изречен о нама" (Св. Јован Златоусти, 447), тј. да, осуђујући другога, човек самоме себи потписује смртну пресуду на дан Страшног Суда;
- да тражимо за себе онолико опроштаја, колико смо их дали нашој браћи која су сагрешила против нас (Св. Јован Златоусти, 449);
- да волимо своје непријатеље: опраштајући ономе који је сагрешио против тебе, ти показујеш своју љубав према њему (Блаж. Августин, 454, 460);
- да подражавамо и следимо Христа у Његовом човекољубљу, милости и свепраштању: "Чинећи оно што је једино Богу својствено чинити, ти, на неки начин, и сам постајеш други бог, јер је опраштање дугова Божије својство, и то Његово превасходно својство..." (Св. Григорије из Нисе, 436, 438).

"И не уведи нас у искушење".

Према тумачењима Св. Отаца, ова прозба наставља претходну. У њој се може издвојити неколико важних момената.

 Пета прозба о ойрашшању грехова допуњује се новом – о иредуиређивању грехова (Тертулијан, 467);

- притом нас, као што једнодушно тврде Св. Оци, "не уводи Сам Бог у искушење, него дойушта да у њега буде уведен онај којега Он лишава Своје помоћи" (Блаж. Августин, 473);
- према Преп. Касијану, речи ове прозбе "не значе: не допусти да будемо искушавани, него - не допусти да будемо побеђени у искушењу" (473);
- ова искушења ипак долазе човеку, али не ради испитивања човекове вере (јер Бог и без испитивања по срцу познаје веру сваког човека – Блаж. Августин, 467), него или ради кажњавања човека и његовог усмеравања на пут истине, или ради обучавања у противљењу греху и ђаволу (Блаж. Августин, 475);
- у овој прозби многи тумачи виде такође и предупређење својевољног тражења искушења (Блаж. Теофилакт, 482).

"Но избави нас од злога".

Последња прозба тесно је повезана с претходном, али Св. Оци у њој откривају и неке појединости које су својствене само овој прозби.

- "Ко жели да буде избављен од злога, тиме сведочи да је обузет злобом", пише Бл. Августин (487);
- "Злим овде Господ назива ђавола", објашњава Св. Јован Златоусти (485);
- овом прозбом Христос нас поучава да се "никада не гневимо на ближње због оних увреда које понекад трпимо од њих, него да све непријатељство окренемо ка ђаволу као узрочнику сваког зла" (Св. Јован Златоусти, 485, Бл. Теофилакт, 488-489);
- најзад, како пише Св. Тихон Задонски, "овим се молимо Оцу Небеском да нас Он Сам заштити од њега (ђавола), од којега ми сами својом снагом не можемо да се сачувамо" (489). Према карактеристици коју даје Св. Симеон Солунски, ђаво је "неукротив и неуморан" непријатељ, "завидљив и свезлобив", због чега је човек, без помоћи Божије, немоћан против њега (489).

Молитву завршава славословље: "Јер је Твоје царство и сила и слава, у векове векова. Амин".

Овим речима човек признаје Бога за јединог Господара Царства које је Он створио; за једину силу, којој нико ни на небу, ни на земљи не може да се успротиви; за једину славу, достојну поклоњења, способну да и човека прослави у Свом Царству и да му подари божанствену силу (Теофан 1908:490-494). Реч "амин" (уистину, нека буде) "додаје се славословљу зато да би се тиме показало да се молитва изговара с вером и без икакве сумње, као што поучава апостол Јаков" (Теофан 1908: 494, упор. 493).

Св. Оци у виду резимеа изводе четири главна закључка.

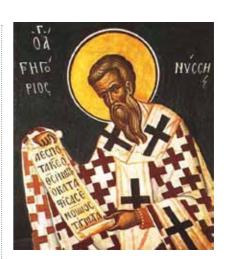
Ова молитва представља "драгоцени сажетак" целокупног Јеванђеља, "како памћење оних што уче не би било обремењено небеском науком, него да би брзо примило и наизуст научило оно што је нужно за простодушну веру"; она (молитва) је дата сваком полу и узрасту, ученима и неукима (Теофан, 1908:495). Ова молитва је, с једне стране, Јеванђеље "савијено у клупко", а са друге – богословски и катихетски минимум који је неопходан сваком верујућем. Истакнимо, по аналогији, да су током првих векова икону називали "књигом за неписмене".

Ова молитва није богословско дело; истине изложене у њој претпостављају делашну веру и њихово оваплоћење у животу; због тога је, према Светом Златоусту, Молитва Господња "поука о савршеном животу" (355).

Ова молитва представља образац и формулу за сва православна молитвословља, како са становишта садржаја, тако и са становишта композиције и структуре. У њој су наїовешшене све могуће молитве. Блажени Августин писао је о томе на следећи начин: "Ако размотриш све речи светих молитава, мислим да у њима нећеш наћи ништа што се не би садржало у Молитви Господњој" (504). Она има универзални карактер, при чему генерализује и старозаветне молитве.

Услед свог божанственог порекла, ова молитва поседује посебну силу и благодат; када се у срцу изговара са вером и љубављу према Богу, она људе чини "причасницима божанствене силе... и на неки начин их доводи у сродство с Најузвишенијим Бићем", пише Св. Григорије из Нисе (355).

Као што можемо да видимо, сагласно тумачењима Отаца Цркве, главна хришћанска молитва, "молитва над молитвама", потпуно је иконична. Богочовек ју је дао као откривење. Обраћањем "Оче", Богочовек потврђује иконичност свакога човека и његову створеност према лику Божијем. Синергично богоопштење појављује се као последица онтолошког сродства и као чин узвођења сина ка Оцу. Реч "наш" указује на саборност људског рода, на саборност која има небеско порекло. И прозбе ове молитве су прозбе за реализацију антиномичног богочовечанског двојединства - прозбе за човеково уиконовљење. Прве три прозбе особито јасно указују на синергијски реализам односа Бога и човека, што је приметио још Блажени Августин: "Иако свој почетак добија у овом животу, у веку који проводимо овде, оно што се тражи у прве три прозбе достиже савршенство у будућем животу, где ће све три обитавати у сили и савршенству" (500). Четири следеће прозбе Блажени Августин везује "за овај привремени живот" (500). То, међутим, не значи да су оне у потпуности лишене богочовечанског двојединства. Прозба за хлеб насушни јесте прозба за јединство физичке и духовне хране, а што се може закључити из тумачења Св. Отаца. Карика која овде повезује духовно и физичко јесте Свето Причешће у којем се, у виду хлеба и вина, човек причешћује (постаје удеоничар, присаједињује се) Христовим Телом и Крвљу, у складу са заповешћу коју је дао Сам Христос. Прозбе о опраштању грехова такође су прожете богочовечанским реализмом. Будући да је свепраштање искључиво "Божије својство" (Св. Григорије из Нисе), човек који брату опра-

Св. Григорије Ниски, фреска из 14. века, Црква Христа Спаситеља у Пољу или кратко Хора (данас музеј Хора), Константинопољ (извор: Википедиіа)

шта грехе седамдесей йуйа седам (Мт. 18, 22), уз Божију помоћ реално задобија ово боголико својство. Према Св. Оцима, две последње прозбе представљају признавање метафизичког порекла зла и човекове немоћи да га, како у себи, тако и изван себе, победи без Божије *иомоћи*. Човекова борба против зла јесте огорчена борба смртног са бесмртним, видљивог са невидљивим, физичког са метафизичким. Ова чињеница, међутим, само увећава вредност победе: "Сваки појединац, надвладавајући зло у себи, том победом задаје тако велики пораз космичком злу, да се њене последице благотворно одражавају на судбину целога света" (Силуан 1990; 97). Свети Оци, дакле, једнодушно и једногласно иконично тумаче молитву "Оче наш".3

Молитви су као иконолику својствене све његове главне карактеристике. Ово се односи и на садржај молитвених прозби, и на молитву као начин богоопштења, и на молитву као вербалну, словесну икону.

- нас $\overline{\mathbf{u}}$ ави \mathbf{h} е се -

³ У православљу, ништа мање значајна није ни Молитва Исусова. Она је такође иконична, пошто њену срж чини изговарање имена Господа Исуса Христа, али и зато што "она у себи сажима васцело Јеванђеље" (в. Откровенные 1991: 126).

Бог је постао човек. Више није могуће одвојити однос према Богу од односа према човеку. Због тога Христос и каже да је заповест о љубави према ближњем иста као и она о љубави према Богу.

Највећа заповест

Бојан Бошковић

ьеседа на гори, мозаик из Цркве Св. Аполинарија, Равена

рема синоптичким Јеванђељима, последњу седмицу пред распеће Христос је провео у Јерусалиму. Након свечаног уласка он је отишао у јерусалимски храм. Храм, који је постојао у Христово време, је био подигнут на месту древног храма који је подигао цар Соломон, а срушили Вавилонци у време цара Навуходоносора. Обновљен након повратка из вавилонског ропства, храм је служио као место окупљања Јевреја у обећаној земљи и духовни центар старозаветне вере.

У тадашњем свету то је био једини храм који није био многобожачки. Као место обитавања "славе Божије" он је сматран великом светињом. Међутим, нису га сви Јевреји признавали као истински храм јединог Бога. Од њих на првом месту ваља споменути Самарјане, који су имали другачије верско предање од тадашњих Јудејаца и међу њима је постојало велико непријатељство, иако су и једни и други веровали у Бога праотаца. На другом месту су есени, јудејски апокалиптички покрет, непријатељски настројен према свештенству јерусалимског храма, са којим су у модерној библијској критици довођени у везу Христос и Јован Крститељ. Али, упркос постојању сукоба са свештеничком народном елитом окупљеном

око храма, Христос као и прва хришћанска заједница признају његов легитимитет као дома Божијег. Сукоб између Христа и свештенства није дакле узрокован Христовим непријатељством, него оно потиче са друге стране због неприхватања Исуса и његовог учења.

Расправе у храму

Позитиван однос Христа према храму може се видети у јеванђелским местима која говоре о истеривању трговаца жртвеним животињама и мењача новаца из храма. Јеванђеља спомињу како Христос храм назива "дом Оца мојега" и повезују његов поступак са пророштвима о Месијиној ревности за дом Божији.

Управо након тог догађаја, у синоптичким Јеванђељима се спомињу расправе Христа са његовим противницима. Међу њима се налазе свештеници и познаваоци Писма – књижевници, који су припадали различитим јеврејским верско-политичким групацијама, као што су садукеји, фарисеји и иродовци.

Они покушавају да Христа "ухвате у замку" како би изгубио ауторитет пред многобројним народом окупљеним због празника Пасхе који се ближио.

Ови разговори ипак нису само покушај да се Христос наведе на

одговор који би га компромитовао и оправдао евентуалну осуду. Они су и провера тога за шта себе Христос заправо сматра. Теме: одакле Христу власт да учи у храму и да истерује трговце, васкрсења мртвих, најважније заповести, плаћања пореза, поред своје двосмислености која заводи истовремено на више супротстављених погрешних одговора, такође се суштински тичу Исусовог идентитета. Да он то види као праву тему расправе, видимо у расправама које сам иницира - питање да ли је Месија Син Давидов или Син Божији, а "причом о злим виноградарима" и "угаоном камену", Христос својим противницима не оставља трећу могућност, осим да поверују у њега или да га убију као онога који хули на Бога.

Најважнија заповест

Својеврсно "трик-питање" упућено Христу: "Која је најважнија заповест?", постављају фарисеји након неуспелог покушаја садукеја да оспоре веровање у васкрсење мртвих. Тиме они покушавају да расправу пребаце на терен моралне казуистике у којој су се осећали најсупериорније. "Трик" се састојао у томе да ако Христос наведе неку од заповести из Старог Завета, претпостављало се из Декалога, као најважнију, тада они изведу закључак како он хули на Мојсијев закон, негирајући важност осталих заповести. То би значило да он онда хули на Бога и да заслужује смрт. У случају да Христос каже да су све подједнако значајне, онда би они њега представили као незналицу и лажног пророка и лошег учитеља.

Христос, међутим, каже да је највећа заповест: "Воли Бога свим срцем својим, свом мишљу својом и свом снагом својом", а затим каже да је друга као и прва: "Воли ближњег свог као самог себе". Даље каже да: "о ове две заповести висе сав Закон и пророци".

Христов одговор значи да је суштина свега записаног у Старом Завету, који су Јевреји делили на "Закон — Тора" (Петокњижје) и "Пророке" (остале старозаветне књиге), љубав према Богу која је неодвојива од љубави према ближњем. Овим се све заповести не само испуњавају, него и превазилазе.

Додатни "прст у око" фарисејима је то што су речи које Христос наводи преузете из старозаветне молитве Чуј, Израиљу, коју су они ревносно изговарали седам пута на дан, не разумевајући њен истински карактер.

Две таблице

Десет заповести датих Мојсију су биле записане на две таблице. На првој таблици су биле прве четири заповести. Оне садрже забрану многобоштва и идолопоклонства, као и заповест поштовања Божијег имена и суботе (дана одмора). Све оне тичу се човековог односа према Богу. На другој таблици се налази шест заповести које се тичу односа међу људима, односно поштовање родитеља, забрана убиства, прељубе, крађе, лажног сведочења и жеље за туђим поседом.

Прва заповест о љубави према Богу, о којој говори Христос тако стоји уместо свих заповести са прве таблице, а друга о љубави према ближњем, уместо оних са друге. Уместо заповести изражених у форми забрана, Христос говори о љубави као испуњењу свега што је

заповеђено. "Љубав је пуноћа Закона", сумира Апостол Павле.

Светоотачка егзегеза је тумачила овакву поделу заповести на две таблице као праслику две природе у Христу.

Пре расправе са фарисејима, свој однос према Мојсијевом закону Христос је изразио у *Беседи на тори*. Ова беседа је на почетку Христове јавне делатности. Христос ту наступа као "нови Мојсије". Гора на којој беседи је пандан Синају на ком је Мојсије примио заповести.

Овде Христос говори о томе како није дошао да укине, него да испуни Закон. Он радикализује одређене заповести: гнев је једнак убиству, пожуда прељуби... Индикативно је то да су све заповести о којима Христос говори оне које се тичу односа према другом човеку. Он закључује свој говор о томе да се сав Закон и Пророци састоје у томе да чинимо другима оно што хођемо да нама они чине.

Христове савременике је мучило питање на кога се односи појам "ближњи". Да ли се заповести тичу односа према свим људима или само односа према сународницима и истоверцима. На директно питање о томе Христос одговара причом о "милостивом Самарјанину". Порука приче је да се не треба питати да ли је неко незнабожац или Самарјанин, или какав је његов однос према нама или групи којој припадамо, него да треба бити "ближњи" сваком човеку. Слично се изразио и говорећи о љубави и према непријатељима и чињењу добра онима који нам чине зло...

Поред максималистичког односа према заповестима које се тичу односа према "ближњем", Христос максимализује и сам тај појам.

Насупрот томе, заповести са прве таблице као да бивају минимизиране у ономе што је Христос радио и говорио.

Кршио је заповест о суботи. Уместо избегавања помињања имена Јахве (Онај Који Јесте), па и саме речи Бог, што је био уобичајен начин поштовања треће заповести и Божије узвишености, он је Бога називао Аба, што значи не само

"отац", него и "тата", а табуизирано име Јахве примењује на себе (Ја Јесам). За наводно кршење прве заповести бива и осуђен од стране првосвештеника, након изјаве о седењу Сина Човечијег са десне стране Бога, тј. о својој једнакости са Оцем.

Оваква асиметрија у односу према заповестима је последица новог односа Бога и људи који Христос успоставља. Бог је постао човек. Више није могуће одвојити однос према Богу од односа према човеку. Због тога Христос и каже да је заповест о љубави према ближњем иста као и она о љубави према Богу.

Ако гледамо на Декалог као на правни уговор између Бога и људи, онда се десило то да је тај уговор раскинут, тако што се Бог поставши човек одриче својих божанских права, у корист права која људи имају једни у односу на друге. Односно, права која припадају Богу се поистовећују са правима која припадају људима, која тиме постају апсолутна.

Црква

Исправно тумачење овога што је речено, које не би водило у неку врсту хришћански заснованог атеистичког хуманизма, је могуће једино на основу аутентичног искуства Цркве у Евхаристији. Евхаристија показује да однос са Богом није просто ствар појединца и његове савести, него да он није могућ без других људи и целокупне творевине.

Ово најбоље изражава Апостол Јован говорећи о томе да је љубав истовремено заповест која постоји од почетка, истинско познање Бога и обитавање Бога у онима који имају љубав, а то подразумева љубав према конкретном човеку, јер није могуће имати љубав према Богу кога "не видимо", ако је немамо према "брату кога видимо".

Литургијски карактер заповести о љубави не сужава поново појам ближњег сводећи га на само чланове литургијске заједнице. Евхаристија је заправо конкретизација универзалног карактера љубави који ће се у потпуности појавити у Царству Божијем.

... ПРАВОСЛАВЉЕ 🌼 25

Односи различитих служби у Цркви и начин служења у раној Цркви и данас

јереј др Бобан Димишријевић, *ūрофесор* Бо*ї*ословије у Нишу

– Слово на Свечаној академији поводом школске славе Призренске богословије Светог Кирила и Методија у Нишу, 2015. године –

анашње излагање представљаће краће богословско слово на тему односа различитих служби у Цркви и последица историјског развоја тог односа на богослужбено-евхаристијски живот Цркве. Овом питању приступићемо узимајући у обзир новозаветно, ранохришћанско схватање Цркве.

Предањско поимање Цркве, у свом евхаристијском, литургијском виду, открива Цркву као заједницу последњих дана, као завештање и почетак живота Будућег века, као икону – присуство Царства Божјег у историји. Једно од својстава Царства Божјег јесте да је оно вечно и непроменљиво. То значи да и Света Литургија, поред спољашње форме која се мењала током историје, мора да поседује и одређене елементе који су, као пројава будућег Царства Божјег, такође непроменљиви.

На првом месту то је сабрање верног народа око свог предстојатеља као икона сабрања Народа Божјег око Христа у Царству Божјем. Затим, принос дарова на Литургији, као видљиви израз и знак учешћа целокупне творевине у Царству Божјем, и на крају причешћивање свих верних на Светој Литургији као икона, предокус вечног сједињења свих припадника Народа Божјег са Христом у Царству Божјем.

Као што Божје постојање зависи од начина на који Бог постоји, тако и постојање Цркве зависи од њеног начина постојања. Хришћанско схватање Бога подразумева заједницу, однос. Бог је Бог јер је Света Тројица – заједница љубави трију Личности. Тако је и Црква Црква јер је, по речима Светог Максима Исповедника, икона Свете Тројице, заједница многих, односно, у једном ширем смислу, заједница различитих служби. Као што у Богу свака личност јесте потпуни Бог и увек са собом подразумева друге две личности, исто тако свака служба у Цркви јесте потпуни Христос, само када је у заједници са другим службама. То је јасно исказано Павловом теологијом Цркве као заједнице Тела Христовог, Цркве као организма у коме је и најнечаснији уд подједнако значајан као и сваки други, а такав је јер се у њему благодатно пројављује свецели Христос. Зато је свака служба у Цркви суштински гледано подједнако важна и благодатна.

Ако се узме у обзир да је овакво устројство Цркве нешто што је стабилно и непроменљиво, јасно је да је конзервативност Цркве њена значајна особина. Та конзервативност има за циљ очување богослужбено-евхаристијског идентитета Цркве током њене историје, која нужно носи одређене промене. Зато није случајно да је текст евхаристијских молитава (пре свега канона) које данас употребљавамо често дословно исти са текстом евхаристијских молитава другог и трећег века.

Наравно, основно језгро богослужења је обогаћивано у доба Византије многим новинама, али је суштина остала иста. Зато је важно да се одређене литургијске праксе настале током историје Цркве посматрају увек у светлости њиховог утемељења у ранохришћанском схватању Цркве, с једне стране, и у њиховом значају у односу на будуће Царство Божје које треба да пројављују, са друге стране.

Од доба Св. цара Константина па надаље држава и Црква не чине више две заједнице, већ једну, хришћанско друштво, православну васељену. У њој ће се политичка и духовна власт међусобно у потпуности допуњавати. Такво стање носило је ризик да се заборави будуће Царство Божје као последња реалност Цркве. Црква је на ову опасност претераног повезивања са државом реаговала између осталог и одређеним променама литургијских радњи, као и појавом монаштва. Оно је, испочетка као лаички покрет, идеалом живота у потпуној посвећености Богу, указивало на то да Црква и поред новог односа са државом, ипак и даље ишчекује Царство Божије као своју последњу реалност.

Пре четвртог века хришћанско богослужење представљало је култ прогањане мањине. Евхаристија на челу са Епископом као предстојатељем, представљала је пројаву јединства читаве Цркве. Редовно причешћивање било је израз јединства свих служби у Цркви.

Међутим, са новим односом Цркве и царства од четвртог века, хришћанско богослужење постаје олтарско богослужење. Огромне базилике и цркве које су могле да приме хиљаде верника допринеле су томе да верници имају јасно изражено осећање да припадају повлашћеној вери, царском хришћанству, а не више заједници и вери коју је свет до јуче мрзео и одбацивао. То је подразумевало и велики број номиналних хришћана, оних који су постали хришћани због друштвених повластица, а не због личне вере.

У новим околностима у којима се нашла, Црква је морала да изналази нове начине којима ће показати да она ипак није од овога света, без обзира на нов однос који је успоставила са државом. Због тога се у Цркви све више истицао значај хришћанских тајни. Литургија је убрзо постала "служба" коју певају само клирици у присуству народа. Проповед, богословље, символичко тумачење литургијских радњи, од сада инсистирају на застрашујућој тајни божанског присуства у Цркви, у њеном светотајинском животу. Такође, упозоравају на опасности причешћивања недостојних овом тајном и наглашавају улогу посредника, коју клир игра у привођењу народа тој тајни.

Овај нови развој црквене свести, ма колико да је био неопходан, свакако је затамнио извесне суштинске аспекте хришћанског богослужења и односа између различитих служби у Цркви. Пример тога је и постепено увођење схватања према коме се лаици почињу сматрати непосвећенима, насупрот клирицима, црквеној јерархији, као посвећенима. То је постепено утицало на цео литургијски живот, у коме је, са растућим клерикализмом, неприметно али сигурно бледела новозаветна царско-свештеничка

Ранохришћанска фреска из 4. века, Рим (фото: slideshare.net)

служба верника. То је за последицу имало постепено учвршћивању праксе све ређег причешћивања верника (иако је та пракса била канонски осуђена).

Са маргинализовањем лаичке службе поново се појављује завеса као у Старом Завету, која раздваја светињу од народа. Олтар се постепено одваја од народа, а затим се и потпуно затвара од њега иконостасом. Црквена власт све више инсистира на томе да је олтар доступан само посвећенима, тј. јерархији, свештенству. Управо жељом да се сакрије од непосвећених оно што се чини у олтару, објашњава се и тајно читање евхаристијских молитава од стране свештеника.

Тајно читање молитава је у супротности са целокупним ранохришћанским литургијским искуством. Свети Јустин Мученик сведочи о евхаристијској пракси свога времена да сав присутни народ на благодарење које узноси предстојатељ одговара са "Амин". Благодарење о коме говори Свети Јустин јесу евхаристијске молитве које се данас, за разлику од ондашње праксе, читају тајно. Такође је и у апостолско доба било непознато тајно читање евхаристијских молитава. Апостоли и њихови ученици следили су праксу јудејских трпеза, на којима су се молитве и благодарења читали на глас. Једноставно, од самог почетка постојања Цркве ниједна литургијска радња није била сакривена од верника. Оно што поуздано знамо јесте да је пракса тајног читања евхаристијских молитава ушла у Цркву пре шестог века (иако то не значи да је била доминантна), пошто се с њом борио већ цар Јустинијан, који у једној од својих новела заповеда да епископи и презвитери треба да врше свете приносе гласом који ће да чује верујући народ.

Без обзира на све промене које је Литургија претрпела у свом историјском развоју, она и у својој савременој форми, на пример када је реч о канону евхаристије, подразумева произношење молитава у првом лицу множине. Тиме се јасно сведочи о томе да читав верни народ саслужује са својим предстојатељем. То саслуживање је отежано и пасивизирано тајним читањем евхаристијских молитава. Управо зато што евхаристијске молитве укључују учешће читаве црквене заједнице, зато су се те молитве читале гласно и зато њихово гласно читање у наше време представља један од начина за активније учешће Народа Божијег у служењу Свете Литургије.

Историја првобитне и древне Цркве до цара Константина указује да је служба сведочења, као служба Народа Божјег, представљала живи и активни чинилац црквенога живота тога времена. Постоје многа сведочанства о учешћу народа у свим важним и одговорним питањима живота

→

локалних помесних Цркава, нарочито у питањима која су изазивала спорове и несугласице. Речи Светог Кипријана Картагинског то дивно одсликавају: "Од самог почетка мога епископовања ставио сам за правило да ништа не чиним само по своме нахођењу, без вашег (презвитерског) савета и без сагласности народа."

Почев од Константинове епохе, под утицајем државе, Црква све више постаје правна институција. То почиње да нарушава сагласност између Епископа и народа. Епископ постаје високи чиновник, кнез Цркве, коме су клир и народ дужни да се потчињавају. Црквено устројство постаје такво да активност верника, нарочито служба сведочења Народа Божјег, све теже може да се изрази. Крајња последица тог сложеног вишевековног процеса јесте да данас ниједан Епископ не би могао да понови Кипријанове речи, да он ништа не чини без савета презвитера и сагласности народа.

Црквена свест није схватала да право, као неопходан принцип државног живота, тешко може да се примени на црквени живот, без гажења основних принципа самог црквеног живота.

У наше време постоји јасна потреба за обновом презвитерског колегијума као истинског Епископовог савета, као и за изналажењем начина за активније деловање и учешће лаика како у богослужбеним, тако и у парохијским и епархијским оквирима црквенога живота.

Ранохришћанско поимање Цркве, изражено евхаристијским карактером савременог богословља, подразумева у данашњој црквеној пракси потребу гласног читања свих евхаристијских молитава, служење са отвореним дверима, редовно причешћивање верног народа који живи хришћанским, подвижничко-литургијским животом и његово учешће у свим даљим видовима црквенога живота, чиме треба да се открије богатство и различитост дарова свих припадника Народа Божјег.

У црквеним заједницама где остварење свега овога није могуће услед хроничне оптерећености црквеног живота клерикализмом, као и крутим и површним традиционализмом, који се често арогантно представља као "вековно" предање Цркве, тамо је потребно, зарад јединства свих, стрпљиво сведочење изворног, ранохришћанског, предањског схватања Цркве и значаја различитих служби у њој.

Насупрот овим захтевима обнове литургијског живота и саборног функционисања различитих служби у Цркви, често смо сведоци подељености и самодовољности истих тих служби у конкретном црквеном животу. Такво стање често доводи, како свештеника, тако и верника, до једног ритуално-обредног и сервисерског приступа вери.

Самодовољност опасно поткопава чак и саму службу Епископа. Услед недостатка ранохришћанског схватања Цркве у оквиру којег се свака служба па и епископска доживљава дијалошки – као односна, као она која потребује другог – често у пракси долази до тога да се епископска служба схвата независно од заједнице, као индивидуално преношење благодати и власти једном Епископу у историјском низу од Христа преко Апостола и црквене јерархије до данас.

Последица таквог схватања је једно пирамидално доживљавање Цркве, у којој Епископ дејствује као какав монарх и деспот. Позивање на божанско право поретка и јерархије, деградација верних, клира и лаоса, пастирство страха, упорно истицање некаквих виших и нижих класа међу чиновима, несметано маргинализовање лаика и њихово поданичко потчињавање, не могу да буду пројава сабрања Тела Христовог, сабрања које литургијски иконизује Царство Божје.

На парадоксалан начин, многи од савремених епископа Православне Цркве, кроз једнострано правно схватање епи-

скопског достојанства, пренаглашавањем институционалне димензије црквене власти, не узимајући у обзир различите харизме читавог тела црквене заједнице, желе да наметну свој ауторитет клирицима и лаицима, као и непокорним монасима и харизматским старцима.

У таквим случајевима реч је о погрешној употреби предањског учења о јединству Цркве у Епископу и Евхаристији. Овакво стање у пракси укида крсни, жртвени, односно христолошки карактер епископске службе. Речи Христове: "Ко хоће први да буде међу вама, нека вам служи" јасно сведоче да је епископство одређено једним служитељним карактером. Ово служење треба да омогући присуство Христа у даровима многих. То значи да Христос постоји у Цркви не само као један, као Епископ, већ у исто време као многи, као пуноћа дарова. Дар Епископа јесте управо у остварењу заједнице свих дарова као посебних и јединствених пројава свецелога Христа.

Епископ је тај који остварује своју службу и иконизује Христа онда када престаје да дејствује као појединац који поседује некакву власт којом би био изнад и изван заједнице и када почне да делује изнутра, из заједнице, из сабора Народа Божјег, као његов предстојатељ, као онај који влада и управља народом служећи му, али не само на речима или само формално, већ и на делу. То се дешава онда када његова личност надилази све људске поделе, када уједињује, прожима и афирмише све службе и дарове у Цркви, када својим деловањем превазилази медиокритетство, подобњаштво као и клановскоинтересно удруживање и када као такав евхаристијски уздиже и читаву творевину њеном Творцу. Тада, на такав начин, његов ауторитет постаје благодатни догађај заједнице Духа Светог, Духа који уводи бесмртност у смртност, вечност у време, Царство Божје у историју.

У манастиру Студеница

Симеон и Сава се поклонили гробу Преподобног Симеона

Двадесет година кована жеља, недавно се испунила двојици светогорских монаха, Грка – дошли су у посету постојбини и светињама наших (и њихових монаха) по којима су добили имена – Преподобном Симеону Немањи и Светом Сави.

ре неколико недеља у посети манастиру Студеница били су светогорски монаси из манастира Ватопед – Симеон и Сава, отац и син. Ова два Грка, родом са Кипра, имена су добили по нашим (и њиховим) монасима Преподобном Симеону Немањи и Светом Сави. Поклонили су се гробу Преподобног Симеона. Пошто је монах Симеон старији човек, има око 85 година, није могао да иде до Горње студеничке испоснице Светога Саве али је његов син Сава ишао. Пре Студенице обишли су многе наше светиње а даље су отишли пут манастира Милешева. Ову посету Србији планирали су око двадесет година.

О Немањином одласку у Ватопед

Према Светом Сави (Жишије Свешота Симеона, 1206/7. година):

Свети Сава, говорећи о Немањином боравку у Студеници, каже: "Блажени овај старац... остаде у овом нашем манастиру две године." На доношење Симонове одлуке да оде на Свету Гору можда је пресудно утицао Савин позив, који му је овај упутио чим је примио очево писмо са вешћу о његовом монашењу. Поред тога, одлазак у туђину је значио уздизање на "виши духовни степен", чему је бивши велики жупан такође тежио. Подстакнут Савиним писмом, Немања жури да се удаљи: "... богољубиви господин Симеон зажеле опет отуда да изиђе и странствује, да собом испуни све речено... "Немања се моли Богу да му омогући одлазак: "Јер знам да је велика милост твоја на мени и сада те, Владико, молим, дај ми да скончам ову трку!" (види: 1. Тим. 2, 4). Потом опет даје благослове синовима, Стефану оставља старање о Студеници, у којој оставља игумана Дионисија. Сава наводи датум његовог доласка на Атон: "... отиде одатле у Свету Гору, месеца октобра 8. дан, године 6706 (1197)". Поменутог датума кренуо је ка Светој Гори, према српско-византијској граници, до које га је испратио велики жупан Стефан са бројном угледном властелом.

Немања се убрзо среће са сином и светогор-

цима. "Стиже на ливаду мира, међу дрвета красна узрастом и плодовима, на којима поју слатке птице, где слушавши и поживе мирним и неметежним и богоугодним животом, укоренивши се добро у правој вери и светло сијајући, стојаше као дивно дрво у добром пристаништу, то јест Светој Гори."

Према Стефану Првовенчаном (Друга хиландарска *йовеља*, 1200–1202. година):

"Брзо идући с горе оне сиђе на раван, тј. у Свету Гору, где и чу да се живи миран и неметежан живот на ливади тој, и да се правоверје добро укоренило и да светло сија, као неко дрво које дивно стоји, а гране су му освећени и богобојажљиви и христољубиви монаси и сав освећени црквени збор; а сред њих свих као слаткогласна птица, Сава монах, мила утеха христољубивом старцу..."

Према Светом Сави (Жишије Свешота Симеона, 1206/7. година):

До тада студенички монах, Симеон је, са пратњом, стигао у манастир Ватопед "месеца новембра 2. дан" 1197. године. Касније граде Хиландар, у коме се монах Симеон упокојио. Описе његове кончине Свети Сава даје у кратким целинама како би се адекватно и упечатљиво представили сви важни тренуци. Сава описује како Симеон спремно, у току неколико дана, дочекује смрт, потпуно усредсређен на њу. Пошто је у своме манастиру Хиландару проживео осам месеци, "6708 године" (тј. 1199) "месеца фебруара 13. дан", "је овај блажени отац наш прешао у вечни покој".

Снежана Круйниковић

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (35. део) –

Наша друга отаџбина

Аншоније Ђурић

Велики француски народ пригрлио је 3.500 српске деце
 и – не одвајајући их од француске – чувао три године –

е бити уз српске малишане који су избегли аустроугарски, немачки, бугарски и арнаутски нож и не бити уз српске јунаке, браниоце своје независне државе, који су свет задужили својом борбом, својом патьом и својом врхунском етиком било је, најједноставније речено, немогуће. Није само Француска била потресена овим призорима, био је уистину, још од почетка рата и првих призора невиђеног насиља, потресен читав слободољубиви свет.

У Француској се то, ипак, највише осећало.

Познати париски сликар Анри, чије су илустрације тих дана објављивали многи листови, дао је свој прилог таласу одушевљења француске нације према српском

народу. Он је у једном часопису својим карактеристичним, препознатљивим цртежом представио малог француског ђака који је, држећи у руци неку књигу, рекао свом професору:

"Господине, да ли бисте хтели да ми промените моју грчку граматику за српску граматику? Данас су Срби хероји!"

Један наш петнаестогодишњак, ганут до суза овим узбудљивим призорима, овом срдачношћу и топлином, записао је у свом дневнику:

"Кад бих данас могао да бирам отаџбину, изабрао бих Француску. Зато је она од овог часа моја друга отаџбина."

Сви Французи су били убеђени да ће Србија васкрснути, да има Бога и правде и да Бог неће окренути леђа витешком српском народу који се врлинама испео до неба.

Свеске наших дечака и девојчица била су пуне записа о томе како их је примила Француска.

"Овде нам је врло лепо. Француска доброта и пажња које нам се чине - неизказане су" - записао је мали српски ђак. "Много дугујемо Француској и Французима. Докле год постојимо бићемо им дужни и захвални" - записао је други. "Неизмерно сам срећан - забележиће у свој дневник трећи ђак - што сам у средини овог дивног народа који је тако висок у култури, а који има тако благу и самилосну душу, који је све чинио да што мање осетимо да смо остали без отаџбине, далеко од својих милих..."

- нас $\overline{\mathbf{u}}$ ави \mathbf{h} е се -

Сведочење доктора Рајса

Чека се заповест

У фебруару 1918. године доктор Рајс се по трећи пут сусрео са генералом Петром Бојовићем који ће, исте године, после ослобођења Ниша, бити проглашен четвртим српским војводом. Тај сусрет је био на Солунском фронту, где су се спремали за скорашњи општи напад и одлучујућу битку. Чекала се само заповест. Она ће, међутим, уследити тек 15. септембра.

– Мала српска војска чека – записао је Рајс. – Она чека тренутак кад ће јој стратегијска ситуација на целом савезничком фронту дозволити да – са својим француским, енглеским и италијанским друговима, којима се придружила и Грчка, најзад ослобођена од свог издајничког краља и његових вероломних влада – потисне Бугаро-Немце и да се победоносно врати у Београд. Она сада држи поново освојене положаје у току врелих борби у јесен 1916. године и она се спрема да задиви свет као што је то већ учинила на Јадру и Церу, на Колубари и на Руднику, за време нечувеног повлачења преко Албаније, на Редути и на Коти 1912. године. У тишини, њен Главни Стан организује реванш, реванш у коме ће се подјармљена браћа из Аустро-Угарске, Југословени који су дошли из Русије после херојских борби у Добруџи, играти улогу и показати целом свету да је њихово место с ова стране, а не у војсци Хабсбурга, тевтонских вазала.

Ко је на челу тога рада за припреме? Један човек о коме се мало говорило, јер је скроман: Петар Бојовић.

Упознао сам га у Пецкој у јесен 1914. године. Командовао је Првом армијом. Казали су ми, показујући једну кућу: "Попните се на први спрат, ту ћете наћи генерала." Пењем се; у једној врло једноставној соби, соби малог паланчанина у овом селу које са помпом даје себи титулу "вароши", један човек долази ми у сусрет и, иако ме није познавао, стеже ми срдачно руку. Генерал је средњег стаса, са још црним брцима на готово округлом лицу. Коса му је кратко ошишана. Он мало храмље, јер је био рањен код Шапца, где је за своје храбро држање одликован Медаљом за храброст, коју, ако се не варам, носи једини он од свих великих шефова српске војске. Провели смо вече заједно и овај човек, тако једноставан поред свог високог положаја, одмах ме је освојио. Било је лепо јесење вече па смо кроз отворене прозоре чули канонаде са Гучева и Мачковог камена.

Већ у балканским ратовима генерал, тадашњи пуковник, Бојовић играо је важну улогу. Он је био шеф штаба Прве армије Принца Александра, оне армије које је разбила Турке на Куманову и Бугаре на Брегалници.

Године 1915. поново сам видео генерала у Крагујевцу, где је био додан Главном Стану. Сретали смо се често увече после рада. То су биле тада шетње кроз тај лепи, насмејани крај, расправљајући о дневним догађајима и о будућности Србије. Бојовић је ватрен патриота. Он је посветио свој живот својој земљи. Тако сам се изближе упознао са овим човеком и врло брзо сам схватио да су три његове главне особине: искреност, пожртвовање и добронамерност.

Овај храбри војник је благ. Његов глас, мало потмуо, готово се никад не уздиже и његове очи, које гледају право у ваше, имају нечег меланхоличног: то је носталгија за отаџбином и жалост за свима онима који су погинули за њену слободу. Генералово жртвовање нема граница. Он ради дан и ноћ. Али што је извео најлепше, то је његова одбрана Качаника приликом бугарског напада 1915. године.

Ето, то је човек који стоји на челу припрема за последњи чин херојске српске драме. Са својим верним сарадницима и храбрим шефовима, који командују на фронту, он ће умети да му да срећан расплет.

ПРАВОСЛАВЉЕ 🎂 31 15. јул 2015. г. — 1160

Др Милутин Велимировић и Србија у Великом рату

Успомене једног медицинара

др Софија Божић

Др Милутин Велимировић (Пирот, 1893 — Београд, 1973), познати српски лекар и књижевник, 1914. године је био студент медицине у Москви. Уочи Видовдана те године допутовао је у Србију, како би са породицом провео летњи распуст, и ту је остао све до повлачења преко Албаније, обављајући дужност лекарског помоћника војних болница у Пироту и Нишу. За собом је оставио обиман рукопис под насловом Усйомене, чији се знатан део односи управо на овај период његовог живота.

итање које бисмо ми данас могли поставити, када је реч о уласку Србије у рат, свакако је питање да ли су савременици због тога негодовали, да ли су, можда, оптуживали политичку елиту за лоше вођење земље у сложеним међународним околностима и доношење погрешних одлука, да ли су је критиковали за непотребно увлачење државе, исцрпљене тек завршеним окршајима са Турцима и Бугарима, у нова крвопролића, речју, да ли су имали дилема које су могле утицати да покушају да се не одазову позиву за одбрану отаџбине. Одговор на ова питања који произлази из Велимировићевих записа негативан је и

подудара се с оним што знамо из других извора. Не само што он сам није нимало оклевао да испуни своју дужност, већ је уочио, разговарајући с мобилисаним војницима о предстојећем рату, да су забринути, да нису желели сукоб, знајући да је Аустроугарска велика сила, у погледу наоружања и војне опреме много развијенија од Србије, али да су, иако свесни озбиљности ситуације, били потпуно спремни за борбу. "Не требаше нам сад овај рат, али шта да се ради?! Има да изгинемо! Тако нам је писано!" прибележио је М. Велимировић речи којима су војници изражавали свој однос према будућим драматичним догађајима, прихватајући своју судбину смирено, с пуном свешћу о томе да се слобода, национални суверенитет и држава створена огромним напорима и неизмерним жртвама претходних нараштаја морају бранити и оставити у наслеђе потомцима, као што су их они наследили од својих предака.

М. Велимировић налазио се под великим утиском страдања Срба у Мачви. У Пирот, где је био распоређен на дужност, стизале су избеглице, описујући своја језива искуства. Велимировића је посебно погодио случај једног старца над чијом су се ћерком непријатељи немилосрдно иживљавали и затим је пред његовим очима убили на зверски начин. Ужаснут таквим

поступцима, будући лекар је забележио и да су се убице "смејали кад су мучили људе и клали малу децу пред очима матера". Такође, њему није промакло да су жртве истицале како су њихови мучитељи говорили "нашим језиком", будући да су у трупама Монархије које су насрнуле на Србију преовладавали Југословени, и то Хрвати, чинећи више од половине њиховог састава, али и Срби који су у неким јединицама достизали и четвртину укупног броја.

Упечатљиво је Велимировић описао и епидемију пегавог тифуса у Пироту. Из његових успомена сазнајемо да је у болницама, које он назива "умиралиштима", владала оскудица лекова, хране, одеће, медицинског особља, да нису постојали ни најосновнији услови за одржавање хигијене, да "није било помоћи ниодкуда". Велимировић се с поштовањем осврнуо на лекаре странце који су се пожртвовано супротстављали епидемији, наводећи њихова имена и судбине. С обзиром на личне, драматичне доживљаје из пиротске болнице и на велике жртве српске војске и српског народа током ратних дејстава и због болести, он је у својим успоменама посебну пажњу обратио на рад српског војног санитета у Великом рату. Критички расположен према стању војног санитета и према надлежнима који су доносили одлуке о његовом развоју, организацији и опремљености, Милутин Велимировић је држање српских лекара и осталог медицинског особља током Великог рата с правом оценио сасвим другачије - највишом оценом, сматрајући да су се они понели као прави професионалци, да су у потпуности одговорили задатку и, што је најважније, да су се показали као изузетно предане, пожртвоване и хумане личности.

У својим Усиоменама Велимировић је додирнуо и питање одступања преко Албаније, изло-

Рањеници у Нишкој болници 1914. (извор: славним-прецима.срб)

живши став који је Врховна команда заузела определивши се за повлачење, а то је неопходност да се обезбеди државни континуитет, макар и на страној територији, тако што ће се сачувати власт и војска и осврнуо се на последњи покушај војводе Живојина Мишића да утиче на Врховну команду да се предомисли и, уместо повлачења, нареди офанзиву. Велимировић је тачно указао на то да су прилике у том тренутку биле сасвим другачије него годину дана раније, да је српска војска била преморена, исцрпљена, изгладнела и ненаоружана. Но, чак и поред тако тешког положаја она је могла, према Велимировићевом мишљењу, да се упусти у одлучујућу битку и да је добије само да није изгубила веру у победу ("јер су војници и подофицири, на жалост и већи део официра, изгубили наду у ма какав успех"), да није била потпуно обесхрабрена и психички сломљена. Очигледно је, дакле, да је он сматрао како је, у датим околностима, Врховна команда размишљала исправно, док војвода Мишић није узео у обзир у међувремену настале промене већ је резоновао на основу ранијих успеха, изве-

дених под другачијим условима. С друге стране, јасно је и то да је Велимировић био мишљења како државно и војно руководство није обавило свој задатак на најбољи начин, пропуштајући да се благовремено припреми за пружање коначног отпора на југу земље.

Велимировић се повлачио најтежим правцем, кроз северну Албанију, преко територије непријатељски настројеног племена Миридита. Његова искуства из Албаније била су подједнако трауматична као и искуства осталих Срба који су, у покушају да пронађу спас на јадранским обалама, морали да савладају претешка искушења у виду глади, болести, хладноће и напада непријатеља. Остатак рата Велимировић је провео у Русији, учествујући у борбама у Добруџи. Преживео је Фебруарску и Октобарску револуцију, а затим је извесно време живео у Кини и Монголији. Медицину је коначно завршио у Прагу. Вративши се у Србију, радио је као лекар и управник болница у Књажевцу, Ћуприји, Јагодини, а после Другог светског рата у Министарству здравља и у Градској болници у Београду.

православље 🍩 33

Идеја о хришћанској политици

Владимир Марјановић

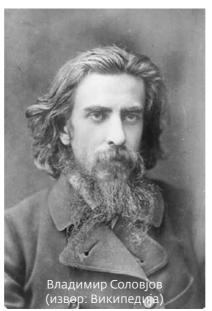
"Хришћанска свест мора да води хришћанску политику." (Семјон Франк)

ропаст сталешког друштвеног уређења, заснованог на тзв. савезу круне и олтара, догодио се на Западу током Француске револуције (1789), а касније и на Истоку као последица Фебруарске и Октобарске револуције (1917). Појава модерне секуларне државе, јачање либерализма и социјализма негативно су се одразили на положај хришћанских Цркава. Било је потребно пронаћи адекватан начин учествовања хришћана у друштвеном и политичком животу. У западном хришћанском свету, развиле су се различите форме хришћанско-демократске политике.

Православно хришћанство је вековима било повезано са монархијским државним уређењем. Односи државе и Цркве уређивани су на принципу сагласја тј. симфоније духовне власти свештеника и световне власти цара. Са сломом Византије (1453) та идеја је пренета на царску Русију, а са њеном пропашћу (1917) нестала је последња православна монархија. Православни су, као и римокатолици и протестанти, били суочени са истим друштвеним проблемом, потребом за проналажењем адекватног односа између вере и политике.

Крајем XIX и почетком XX века у православном свету (пре свега у Русији) јављају се нове хришћанско-политичке концепције. Оне се у многим сегментима разликују од доминантне идеологије

изражене у крилатици "православље – самодржавље – народност". Поједини руски религијски философи, попут Владимира Соловјова и Сергеја Булгакова, критички преиспитују историјска хришћанска државна уређења, залажу се за основне људске и грађанске слободе, социјалну правду, универзализам и концепт хришћанске политике.

Идеја хришћанске политике код Владимира Соловјова

Руски философ Владимир Соловјов изражава став да пропаст средњовековног схватања света за хришћанство није страшна, јер је реч о компромису између хришћанства и паганства, који се највише рефлектовао на друштвену и политичку сферу. После Миланског едикта, велики број људи у Римском царству је приступао Цркви само формално. Они су признали победу хришћанства у спољашњем виду, али су желели да целокупан јавни живот (држава, власт, закони) и даље остане пагански без истинског преображаја.

Са друге стране, Соловјов заступа тезу да су у историји номинални нехришћани, нарочито секуларни хуманисти често спроводили хришћанске промене у друштвеној, политичкој, економској и свакој другој сфери. Прогрес учињен на том пољу има хумани, а самим тим и хришћански карактер, иако га нису остварили хришћани.

Према Соловјову, хришћанска политика означава специфично стремљење ка истинском остварењу хришћанских идеала у целокупном друштвеном животу. Он заговара идеју да хришћани имају дужност да већ овде на земљи допринесу победи над злом и у свакодневни јавни живот унесу хришћанска начела. Социјални идеал хришћанске политике је слободна теократија, а њеном стварању треба да претходи уједињење Римокатоличке и Православне Цркве. Иако је критиковао друштво које је себе номинално представљало хришћанским, Соловјов је сматрао да будуће друштво треба да буде истински прожето вредностима хришћанства. У слободној теократији, која не би настала насилним методама, постојала би световна власт цара (тачније руског цара) и духовна власт римског папе. Слободна теократија би имала универзални карактер, укључивала би политичке слободе и социјалну правду. Држава за Соловјова може имати позитивну улогу само уколико се повинује узвишеним хришћанским начелима.

Овај руски философ и књижевник био је велики противник смртне казне, суровог кажњавања преступника и ропства. Осим тога, оштро се супротстављао национализму као и антисемитизму. И поред опредељења за идеју хришћанског царства и привржености теократији у његовој политичкој философији, може се приметити инсистирање на политичкој слободи, хуманости, универзализму и социјалној правди.

Пред крај живота Соловјов се одрекао теократских социјалних утопија. Ипак, његова мисао је оставила веома великог трага у стваралачком раду Сергеја Булгакова, Николаја Берђајева, браће Трубецкој и многих других.

Хришћанска политичка мисао Сергеја Булгакова

Идеју хришћанске политике заступао је и Сергеј Булгаков. У свом интелектуалном и духовно сазревању, овај руски економиста, философ, теолог и православни свештеник прошао је пут од марксизма, преко идеализма до православља. Почетком XX века формирао је групу под називом "Савез хришћанске политике" као основу за стварање хришћански инспирисане политичке партије. Булгаков је био активан као декларисани хришћански социјалиста и депутат Друге државне думе.

Своје социјално-политичке идеје изложио је у многобројним чланцима и књигама, али је спис Хришћански социјализам, посеб-

но чланак "Неодложни задатак (О савезу хришћанске политике)" најзначајнији.

Булгаков указује на стање у коме су хришћани или равнодушни према политици или "црностотинашки" (тј. екстремно десничарски) опредељени. Равнодушност према политици је противна хришћанству, јер је према Булгакову историја богочовечански процес. Ако се одбаци политика, онда се одбацује и историја, а самим тим се одбацује и човечанство. Политика за Булгакова има условни значај али је и као таква, важна и неопходна јер представља организовано доброчинство. Под концептом хришћанске политике Булгаков подразумева заштиту основних људских, грађанских, политичких и социјално-економских права.

Он критикује систем државне принуде сматрајући га туђим хришћанском идеалу слободног савеза људи (и идеалу безвлашћа). Ипак, хришћани морају направити својеврстан компромис са државом да би је потчинили хришћанским идеалима слободе и љубави. Државу је, дакле, неопходно христијанизацијом хуманизовати. За разлику од Соловјова, Булгаков се опредељује за федералну републику уместо монархије.

Залагање за хришћанску политику Булгакова није довело до клерикализма. Тачније, између концепта хришћанске политике и клерикализма постоји велика разлика. Док клерикализам инсистира на парцијалним интересима одређене конфесије или пак интересима свештенства, у концепт хришћанске политике могу бити укључени хришћани свих конфесија, па чак и они који нису верници. Не треба изгубити из вида да су тзв. хришћанске партије на западу Европе у почетку углавном биле клерикално-конфесионалног карактера и заступале или римокатоличке протестантске интересе.

Нарочиту пажњу заслужује Булгаковљево заговарање хришћанског социјализма, концепта коме ће бити веран све до своје смрти.

"Савез хришћанске политике" није прерастао у масовну организацију нити је дошло до реализације тачака које је Булгаков предлагао. То је био покушај да се на нов начин и у другачијим околностима хришћани социјално и политички ангажују.

Друштвени значај

Због теоријске и практичне неразрађености, несистематичности и утопизма, концепт хришћанске политике није добио ширу подршку. Ипак, социјалне идеје појединих представника руске религијске философије могу имати велики политички и друштвени значај јер представљају важну теоријску и идеолошку основу за савремени развој православне верзије хришћанско-демократске политике. Таква политика може да на специфичан начин допринесе развоју плурализма, политичких слобода, социјалне правде, демократије и људских права у православним земљама и спречи јачање екстремизма, државног апсолутизма и сличних ауторитарних и антидемократских тенденција.

... ПРАВОСЛАВЉЕ 🌼 35

Примењено позориште је препознато као средство ангажовања групе људи у заједничкој трансформацији стварности

Позориште за живот

Саша Велимир

Циљ примењеног позоришта је лична и/или социјална промена, оно постаје средство помоћу кога се скреће пажња на одређене проблеме, или открива решење важне ситуације.

абава је саставни део наших живота. Практикују је како деца, тако и одрасли. Кроз забаву се конструише слободно време, релаксира и учи. Представља неопходан део одрастања, а карактерише је посматрање из различитих углова.

Новине које се данас дешавају у оквиру њене сфере су потпуно невероватне. Кроз област забаве, као и многих других сегмената живота постоје бројни пројекти најразличитијих садржаја и облика. Позорич

ште као један вид забаве, преобликовано и представљено на следећи начин, бива више него корисно.

Примењено позориште, само по себи не спада у домен само забаве већ је његова улога у друштву много већа, пре свега препознато је као средство ангажовања групе људи у заједничкој трансформацији стварности. Позориште представља уметност садашњег, јер учествовање захтева присутност и омогућава да се кроз један тренутни искуствени оквир открију

слике, ситуације и проблеми свакодневног живота. Драма иначе представља моћно и ефикасно средство учења, снажно позива сваког човека на лично преиспитивање сопственог понашања и служи као катализатор за промовисање личног развоја и промене. Због тога су драма и драмске форме део ширег и већ дуго примењиваног приступа психосоцијалне интервенције у раду са људима са специфичним потребама који се назива арти тератија.

Шта је примењено позориште

Сам термин примењено позориште појавио се 90-их година ХХ века, нашавши посебну наклоност међу теоретичарима, позоришним практичарима и креаторима културне и образов-

не политике. Постао је општи термин за нарастајући облик театра који обједињује различите форме настале у различитим областима људске делатности као што су: развој заједнице, образовање, терапија, забава, рекреација, лично оснаживање и оснаживање одређених група, социјална акција у оквиру различитих покрета, и уопште побољшавање квалитета живота. Управо на тај начин сам термин опи-

сује широк распон позоришних пракси и креативних процеса који иду корак даље али и дубље од класичног театра, омогућавајући учесницима да буду укључени у драмски процес. Говоримо о позоришту које излази из свог класичног миљеа и почиње да се одвија у најразличитијим контекстима и локалитетима који су од значаја за људе и њихове локалне заједнице, као што су: улице, јавна места, паркови, школе, дневни центри, болнице, затвори.

драмских Употреба форми подстиче и охрабрује самосвест и помаже људима да истражују саму идеју промене као и утицај који та промена може имати на њихов живот. Због тога се користи за рад са најразличитијим социјалним групама: децом, инвалидима, социјално неприлагођеним особама, затвореницима, људима са психијатријским поремећајима, мањинским социјалним групама, али и са тзв. здравом популацијом.

Циљ овог позоришта је да доведе до одређене личне и/или социјалне промене. Оно представља средство помоћу кога се скреће пажња на одређене проблеме, или открива решење важне ситуације. Примењено позо-

Употреба драмских форми подстиче и охрабрује самосвест и помаже људима да истражују саму идеју промене као и утицај који та промена може имати на њихов живот. Због тога се користи за рад са најразличитијим социјалним групама: децом, инвалидима, социјално неприлагођеним особама, затвореницима, људима са психијатријским поремећајима, мањинским социјалним групама, али и са тзв. здравом популацијом.

> риште користи драмски процес, чије се импровизацијске форме прилично разликују од мејнстрим драме у којој професионални глумци изводе унапред написан текст. И сам драмски процес у овом случају бива средство саморазвоја.

Историјат примењеног позоришта

Примењено позориште утемељено је у историјату позоришта као оно које се изводи ван институционалних оквира позоришних зграда. Настало је као одговор на праксу у оквиру различитих социјалних и образовних контекста. Оно је продукт ширих социјалних дешавања, настало у условима посткапиталистичке климе и све лошијих услова финансирања позоришне уметности 70-их и 80-их година XX века, а под општим утицајем филозофије постмодернизма, која је неминовно обележила читав тај период. Жеља да се позориште доведе у заједницу и приближи људима је претворена у креирање позоришта са мноштвом категорија и група људи као што су затвореници, деца, људи са инвалидитетом, старије особе итд. Тако почиње да се гра-

ди богата позоришна пракса која тражи и добија финансијску подршку која више не долази из области уметности и драме, већ из разних других фондова и сектора.

У основи примењеног позоришта је идеја теорије и праксе Бертолда Брехта, да се користи позориште у служби друштвене промене. Циљ је критички осврт и преиспитивање друштвено важних питања, с тенденцијом да се иницира и подржи

социјална акција. А као пракса се показало то да многи активисти, нарочито у оквиру покрета за људска права, често користе позориште као снажно средство приближавања циљној публици, и на тај начин заправо нуде платформу за јавне дебате.

Драмске радионице и њихов потенцијал

Примењено позориште и драма се углавном одвијају у форми драмских радионица. Иако свака радионица има унапред испланирану намену, задатак и циљ у раду са одређеном социјалном групом, такође и сама група одређује смер представе и ток радионице. Драмска радионица се разликује од класичног театра по томе што је у њој избрисана граница између гледаоца и извођача.

У оквиру радионице се најпре кроз игру, вежбе и креатив-

не задатке, а затим и кроз низ драмских импровизација узетих из стварног живота, анализирају ситуације и откривају нова могућа решења. Постављају се, освешћују и разматрају питања личног понашања, избора које чинимо, питање сопствене одговорности у оквиру постављених друштвених норми, али и у оквиру суштине и смисла самог

живота. Самим тим представа као производ процеса може имати вишеструку улогу и значење. Она је сублимација личног истраживања, али и заједнички фокус групе око неког проблема или појаве.

Потенцијал примењеног позоришта се огледа у томе што се кроз конкретно извођење одређене ситуације омогућава сагледавање себе и сопствених поступака, и заправо тиме омогућава појединцу и групи људи да расту и развијају се. Наиме, драмска група подстиче повезивање, ре-креирање односа у заједници, остварење себе у одређеној друштвеној групи или контексту. Драмска група формира и заједништво и тиме побеђује изолованост и усамљеност појединца кроз колективну сарадњу, и развија одговорност према самој групи. Осећа се подршка и прихватање. На тај начин солидарност и подршка групе подстичу самопоуздање и проширује спектар позитивних реакција и комуникационих вештина индивидуе, не само у групи већ и у друштву уопште. Драмски процес, затим, омогућава истраживање конфликта, пре свега кроз драмске технике, и онда се анализира природа конфликта и ликова, као и увежбавање нових образаца понашања и активности. На тај начин позориште постаје средство учења када су у питању међуљудски односи.

Област примене

Пракса примењеног позоришта може се поделити на неколико различитих области људског деловања у оквиру којих су настале и развијају се до данас. То су развој заједнице, терапија, образовање, социјални активизам и домен забаве. Битно је знати да свака од ових форми има своје сопствене теорије, идеје и уско специјали-

Употребљено позориште и драмски процес у раду са специфичним групама, у локалним просторима, изван конвенционалног театра, кроз истраживање личних прича, са могућношћу дијалога са публиком, представља примењено позориште.

> зовану праксу и ослањају се на истраживања у различитим гранама философије и других друштвених наука, као што су студије културе, социјална географија, образовање, психологија, антропологија, а такође се ослања и доприноси развијању истраживања у области драме, позоришта и студија перформанса.

> Издвојила бих смисао и значај само одређених примена овог позоришта. Нпр. кроз оснаживање и социјалну акцију може се сагледати жеља за мењањем света. Форме примењеног позоришта омогућавају нам да дамо себи глас, као и да га повежемо са гласовима других, истражимо стратегије и тактике које доводе до промена. Док нпр. примена у циљу забаве и побољшања квалитета живота користи се у сврху задовољства, али и као супротност комерцијализованој забави извођеној од стране професионалаца и намењеној релативно пасивној публици.

Значај примењеног позоришта

Као што смо видели, циљеви овог позоришта се могу кретати од чисте забаве, преко тога да пробуде размишљање, интересовање или бригу за поједине теме, или пак да дају информације о начину решавања одређених проблема, као и да истраже одређену област која би довела до одређених увида или да омогуће практиковање жељених облика понашања у симулираној психосоцијалној ситуацији. Са-

> времени темпо живота носи са собом бројну проблематику, а примењено позориште представља један од савремених метода за решавање исте. Наиме, оно обрађује све што нам је драгоцено, од проблема, карактеристика, апсурда и верова-

ња. Све се испитује и оспорава у духу добронамерности и креативности. Најчешће се обрађују питања која учесници поставе, а нека од њих су питање насиља, самопоштовања, притиска вршњачке групе, злоупотреба дроге и алкохола, ризичног понашања, расних, родних и других питања моћи..

Наша склоност је да повремено делимо савете и указујемо на то како би заправо било најбоље да одређене ствари функционишу, међутим теорија је једно а реалан живот нешто сасвим друго. Уз примењено позориште увиђамо колико су ствари комплексне и како ниједно од наших решења није тако лако спровести у дело. Практичном употребом овог театра увиђамо различите варијанте решења и видимо читав спектар различитих опција реаговања и решавања датих ситуација. Потенцијал се огледа у томе што се кроз конкретно извођење одређене ситуације омогућава сагледавање себе и сопствених поступака, и тиме омогућава појединцу, као и групи људи да расту и развијају се.

Biblia sacra: iuxta Vulgatam versionem

adiuvantibus B. Fischer ... rec. et brevi apparatu critico instruxit Robertus Weber

5., verb. Aufl. / praeparavit Roger Gryson Stuttgart: Dt. Bibelges., 2007

XLIX, 1980 S.; 19 cm + Index codicum et editionum ([1] Bl.)

ISBN 978-3-438-05303-9

Пред нама је већ деценијама у читавом свету познато издање Вулгате као настолне књиге у редакцији двојице реномираних библиста у петом (editio quinta), допуњеном и актуелизованим издању Библије на латинском језику.

Овај научно меродаван текст садржи детаљно реконструисан текст Библије са опсежним апаратом у варијантама. Тиме ово издање представља не само поуздану основу за студије латинске Библије, већ и преглед традиције текста Вулгате.

Вулгата

У данашњој употреби појма "издање (editio) Вулгата" је латински превод целокупне Библије, каква је у 7. веку у латинској Цркви била у употреби. Она није дело једног аутора, већ је збир превода различитог квалитета.

Настанак Вулгате

Папа Дамас I је године 382. дао налог угледном теологу и оцу Цркве Јерониму Стридонском (347-420), да припреми обједињен латински превод Библије. Пројект је добио име "Вулгата" (латински назив за "народно, у народу распрострањено"). Тако је настао најзначајнији превод Библије у средњем веку чији је језик столећима реципиран у латин-

ској Цркви, генерално у науци као и на универзитетима. Блажени Јероним је преводио текстове Старог Завета директно са јеврејског. Псалми потичу из тада већ постојећег предања древног латинског превода Оригенове грчке Хексапле. И неки други текстови Вулгате су из традиције древних латинских превода као што су Књига премудрости Соломонових, Књига Сирахова, Књига Варухова и Књиге Макавејске, које Јероним није обрадио.

Текст превода Новог Завета почива једнако на тим древнолатинским основама. Преводи Јеванђеља су Јеронимово дело, док је ауторство превода осталих текстова и текстуалних група остало непознато.

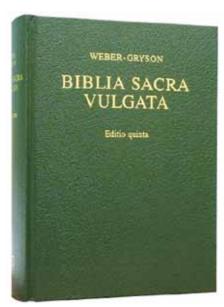
Традирање Вулгате до Editio Sixto-Clementina

Текст Вулгате је до нас пренесен у виду више рукописа. Реч је о варијантама које су у Шпанији, Италији, Галији и Ирској прерађиване и у различитим рецензијама предаване. За време Карла Великог се Теодулф Орлеански прихватио ревизије латинске Библије, иако је предање рукописа који потичу од Симаха, Акиле и Теодотиона знатније. Од њега је следио развој који је водио Париској Библији на Сорбони у 13. веку и њеним бројним варијантама. Једно од њих је било основа за штампану Библију, која је готово непромењена постала официјелна Editio Sixto-Clementina.

Нажалост и тај текст је садржао дефиците. Делимично из литерарних као и догматских разлога, овај текст се разликује од предања, те често није друго до далеки ехо изворне Вулгате.

Nova Vulgata – издање у употреби у Римокатоличкој цркви

Тридентски сабор је 1546. г. обзнанио да је "Вулгата" као "древни, општи превод који је кроз дуга столећа кроз употребу у Цркви опробан", те будући такав "за Цр-

кву меродаван". Након Другог ватиканског сабора (1962-1965) је припремљена и објављена Nova Vulgata која је кориговала и хармонизовала јеврејске и грчке варијанте основног текста са новом стилистичком прерадом.

Biblia Sacra Vulgata - издање за студије теологије

Прво научно издање Вулгате – Biblia Sacra Vulgata – појавило се 1969. г. код Виртембершког библијског института (Württembergischen Bibelanstalt). Дело се појавило напоредо са издањима о којима смо недавно писали - Віblia Hebraica и Septuaginta.

Ово издање је настало на бази рукописа из двеју критичких едиција – Бенедиктинаца Сан Ђироламо (S. Girolamo) у Риму и Новог Завета Оксфордског издања Вордсворта и Вајта (J. Wordsworth und H. J. White).

Ово текстуално-критичко издање Biblia Sacra Vulgata је неопходан извор не само библистима свих вероисповести и деноминација, већ и историчарима Цркве и догми, студентима теологије, свештенослужитељима и класичним филолозима, као и свима онима који се интересују за историју хришћанства и његових културних стубова.

Прошођакон Зоран Андрић

наука, уметност, култура...

Маријана Пешровић

ТРЕБИЊЕ - САРАЈЕВО

Октавије Минуција Феликса

У оквиру издавачке делатности Епархије захумско-херцеговачке и приморске и Митрополије дабробосанске, са благословом Епископа

захумскохерцеговачког Григорија, објављена је књига која се бави делом Марка Минуциіа Феликса, апологете који је, шти-

тећи хришћанску веру пред нападима незнабожаца, сачинио нама данас најстарију доступну апологију насталу на латинском језику.

Дело Марка Минуција Феликса у себи садржи мноштво корисних информација које нам омогућавају да сазнамо за шта су све оптуживали хришћане у првим вековима постојања Цркве, а такође и да приметимо да се и данас, безмало два миленијума касније, хришћани суочавају са сличним оптужбама, као и то да неретко обитавају у готово идентичној средини у којој су хришћани живели у времену древног Рима.

Господин Слободан Продић, пишући ову књигу, покушао је да кроз многобројне коментаре везане за сам текст апологије, читаоцима у значајној мери олакша разумевање исте.

Извор: Мишройолија дабробосанска

СОКОЛАЦ

Видовдански дани

Завршна свечаност осмодневног програма духовне и културне манифестације "Видовдански дани – Романијско Косово" одржана је у недељу по Видовдану, 5. јула 2015. године, у порти Храма Св. пророка Илије у Сокоцу – Романијске Лазарице.

Након вечерњег богослужења у храму и литије, обављен је славски обред, а потом је у порти испуњеној верницима одржана Видовданска духовна академија.

Поводом одлуке Републичког завода за заштиту споменика културе да се затрпају остаци ранохришћанске базилике на локалитету Кладенчиште (село Шпај, у близини Беле Паланке), на траси аутопута ка Бугарској

Саопштење за јавност Управног одбора Српског археолошког друштва

Српско археолошко друштво (САД) најоштрије протествује због одлуке Републичког завода за заштиту споменика културе да дозволи затрпавање и прелазак коловоза аутопута ка Бугарској преко ранохришћанске базилике у Кладенчишту.

Одлука централне институције заштите културних добара у Србији у потпуној је супротности са основним цивилизацијским тековинама и самим циљевима постојања Завода.

Откриће ранохришћанске базилике у близини трасе римског пута који је спајао источни и западни део Римског царства, недалеко од

античке Ремезијане (данашње Беле Паланке), родног места Светог Никите Ремезијанског, сведочи о самим почецима хришћанске цивилизације на Балкану. Заједно са остацима из Медијане, старохришћанским гробницама у Нишу и Царичиним градом (Iustiniana Prima), овај споменик би морао Фото: Завод за заштиту спо

да буде заштићен и на адекватан начин презентиран свим заинтересованим посетиоцима.

Културно благо Србије не треба затрпавати и скривати од очију јавности, а цена измештања аутопута (или базилике на неко друго место), колико год да износи, мала је у односу на дугорочну корист од туристичке експлоатације овог објекта. Након изградње аутопута, путници би имали јединствену прилику да обиђу ранохришћанске споменике од Кладенчишта, Медијане и Царичиног града, до епископског седишта у Стобима и ранохришћанских споменика у Солуну. Уколико би средње Понишавље било искључено са ове трасе, то би читавом региону знатно умањило перспективу развоја културног туризма.

Од односа државе према културном наслеђу умногоме зависи и међународни углед земље. Споменици културе сведоче о томе да Србија није била "пусто поље" у далекој прошлости, па не би требало да буде ни сада, када се заштита баштине намеће као један од цивилизацијских приоритета.

Из наведених разлога, апелујемо на Министарство културе и информисања Републике Србије, Скупштински одбор за културу и информисање, председника Републике Србије и председника Владе Републике Србије, да својим ауторитетом спрече затрпавање базилике.

Управни одбор САД

Присутни су имали прилику да чују беседу старешине Саборне цркве у Сарајеву и професора на Богословском факултету у Фочи протојереја-ставрофора др Владимира Ступара, који је говорио о поимању Царства Небеског, истакавши да опредељење за Царство Небеско не значи да ћемо се преселити из овога света у неки нови духовни свет.

Публика је потом чула песму глумца Александра Матића из Сремских Карловаца, коју је написао у Сокоцу инспирисан стиховима Јована Дучића и Лазе Костића из њихових познатих песама Ave Serbia и Santa Maria della Salute, док је Дучићеву песму Ave Serbia говорио соколачки песник Миланко Боровчанин Ромсок.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

ПОУЗДАНИ БИБЛИЈСКИ ЛЕКСИКОН

Calwer Bibellexikon

Calwer Bibellexikon један је од најпоузданијих приручника (настолних књига) у библијском богословљу. На основи најновијих научних испитивања овај библијски лексикон нуди значајне прилоге за бољи прилаз Светом Писму. У преко 3.600 фундираних чланака и обиљем информација из побочних библијских дисциплина пренето је у двема свескама овог лексикона јасним језиком оно што би се могло назвати the state of the art у овој богословској дисциплини. Преко 100 ayropa уткало је своју специјалистичку теолошку компетенцију у овај лексикон. Преко 500 црнобелих илустрација визуелно документују предметну позадину важнијих лексема.

Овај лексикон посебно је погодан за библијско-теолошка питања која се односе на питања јединства Светог Писма Старог и Новог Завета. Библијска археологија и историографија, античка јеврејска традиција и египтолошка истраживања (Qumran и Nag Hammadi) чине Calwer Bibellexikon модерним и поузданим приручником за консултацију базичних појмова библијског богословља, заснованих на стандардима интернационалне референцијалне литературе. Листа скраћеница и табела временских одсека (Zeittafel) омогућују и неакадемском читаоцу оријентацију у временским слојевима и историјским епохама, те је препоручујемо како онима који студирају богословске науке, тако и широкој читалачкој публици. Прошођакон Зоран Андрић

Наступили су гуслари Милован Радовић и Његош Пржуљ, који је промовисао песму о страдању становника насеља Лазе у Другом светском рату.

Романијску песму запевали су чланови изворне групе "Плави Невен" из Фоче, а публика је уживала у наступу најмлађих и најстаријих чланова КУД-а "Романијска луча", а потом су публику забављали народном и забавном песмом Игор Дебелногић, Немања Тодоровић и Соња Марковић.

Премијерно је приказан и филм "Соколац – срце Романије" аутора Вање Борисогљебског.

У завршној речи Видовданске духовне академије, протојерејставрофор Борис Бандука рекао је да ће се обележавање Видовдана наставити и трајати док је Срба и док Срби верују у Косовски завет.

Обележавање Видовдана на "Ро-

манијском Косову" отпочело је у јеку ратних дешавања у БиХ, 1993. године, и од тада до данас траје и развија се окупљајући народ и подсећајући на важност Видовданског завета за српски народ.

Овогодишњи осмодневни програм осмислили су и организовали Српска православна црквена општина у Сокоцу заједно са Установом за културу "Перо Косорић", Књижевним клубом "Романија" и Удружењем жена "Соколица", док су финансијску помоћ упутили Општина Соколац и Град Источно Сарајево.

> Извор: Мишрополија црноїорско-йриморска

ПОДГОРИЦА

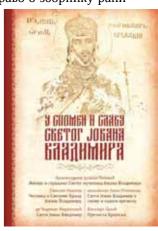
У спомен и славу Светог Јована Владимира

У издању Митрополије црногорско-приморске и ИИУ "Светигора" из штампе је изашао зборник У сиомен и славу Свешої Јована Владимира. Зборник се састоји од пет поглавља.

Књига је штампана на квалитетном папиру, у тврдом је повезу, и приређена је у сусрет хиљадугодишњици мученичког страдања Св. Јована Владимира (1016-2016). Ради се заправо о зборнику рани-

је објављених публикација посвећених првом словенском и српском мученику.

Ha почетку књиге стоје речи о Светом Јовану Владими-

ру преузете из приступне беседе Митрополита Амфилохија коју је изговорио у Цетињском манастиру, 30. децембра 1990. године, приликом увођења у трон митрополита црногорско-приморских, а уводно слово написали су историчар Предраг Вукић и археолог Младен Загарчанин. Након овога текста налази се светитељево житије, које је објављено у Београду 1974. године, чији аутор је Преподобни Јустин Поповић Ћелијски. Чишанка о Свешоме краљу Јовану Владимиру, коју је 1925. године саставио и објавио Свети Николај Велимировић, такође је нашла своје место између корица ове књиге, као и рад др Чедомира Марјановића "Свети Јован Владимир", који је први пут објављен те исте године. У споменици се налазе још два занимљива текста – чланак Василија Лукића "Пречиста Крајинска" и рад свештеника Јована Пламенца "Свети Јован Владимир у своме и нашем времену".

Публикација У спомен и славу Свешої Јована Владимира прва је у едицији покренутој поводом обележавања хиљадугодишњице његовог страдања. Она стоји на почетку прославе чија круна ће бити освећење светитељевог саборног храма у Бару на јесен наредне године. Уредник овог издања је публициста Јован Маркуш.

Извор: Радио Свешиї ора

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пешровић

КИНА

Верске мањине да преузму кинеске обичаје

Како преноси портал Информативне службе Српске Православне Цркве, кинеске власти траже од римокатоличких цркава да скину крстове. Ово извештава банкошка римокатоличка информативна агенција UCA News. Сходно томе, уклоњени су крстови са четири цркве у двема дијецезама у провинцији Зејианг, а раније су морали скинути крстове с других цркава у трећој дијецези.

Према овој новинској агенцији, ово се чини сходно с политиком у Пекингу. Власт тражи од националних и верских мањина да преузму кинеске обичаје, традицију и симболе.

Скидање крстова с цркава у Кини почело је још 2013. године. Овим чином погођено је и 1.100 протестантских цркава. Да се не би рушиле цркве као грађевине, црквене управе пристају да се уклоне крстови.

Извор: Каширес / сиц.срб

Међупарламентарна скупштина: угрожени хришћани Блиског истока

У Бечу је од 25. до 29. јуна 2015. године одржана 22. годишња Генерална скупштина Међупарламентарне скупштине православља.

Међупарламентарна скупштина православља је међупарламентарно тело основано на иницијативу Грчког парламента. Ова међународна организација за своје циљеве има промоцију мира и коегзистенције религија, и кроз своја саопштења редовно осуђује прогоне хришћана.

Главна тема заседања одржаног крајем јуна ове године у Бечу била је "Православне историјске заједнице у Европи и широм света" ("Orthodox Historic Communities in ЕКОЛОШКИ ПРОБЛЕМ: ПРОБЛЕМ СВИХ ХРИШЋАНА

Еколошка енциклика Laudato Si' у реакцијама православних теолога

Папска енциклика Laudato Si' – дословно Хваљен буди – Слава Тебје је и за православне хришћане важан документ, вели Митрополит Аустрије Арсеније (Кардамакис).

Не истиче папа Фрања улудо да предстојећи еколошки проблеми надилазе границе Цркава. Митрополит Арсеније истиче да је тема екологије задуго била и остала тема у православљу. Патријарх Димитрије I је 1989. г. 1. септембар прогласио Даном творевине, а његов наследник на трону Патријарх Вартоломеј важи за "зеленог Патријарха".

Митрополит истиче да је превазилажење еколошке кризе изнуђује и једну битну духовну димензију. Митрополит Арсеније цитира библијски појам μετάνοια = преумљење, покајање и преобраћење, као одговарајуће држање у односу на творевину као дар Божији.

На званичној промоцији ове папске енциклике у Ватикану је 18. јуна 2015. г. у име Васељенске Патријаршије био присутан и проминенти православни теолог Митрополит пергамски Јован (Зизјулас). Својим присуством је Православна Црква истакла фундаментални екуменски карактер ове енциклике. Са великим интересовањем је Васељенски Патријарх, његова Свесветост Вартоломеј, читао другу енциклику римског понтифекса.

Патријарх Вартоломеј је и сам често због свог еколошког ангажмана апострофиран као "зелени Патријарх", који је и сам пре неколико година објавио посланицу о екологији.

Митрополит Јован (Зизјулас) истиче значај енциклике Laudato Si' за целокупну екумену. Пред новинарима у Ватикану је предложио дан заједничке молитве за људско окружење као творевину Божију. "Енциклика папе Фрање је позив нама свима на јединство. Том јединству ми можемо молитвама за људско окружење, пошавши од твари Божије, као што је она описана у Јеванђељима, преко преображаја наших срца и нашег начина живота да допринесемо, тиме што ћемо се узајамно поштовати, узајамно волети и добро опходити са оним што нам је Бог подарио. За то смо ми папи благодарни. "За Митрополита пергамског ова енциклика задире у "духовне димензије". Он вели: "Црква би требало да грехе против природе и животне средине (еколошки грех) укључи у општу листу грехова. Сваки хришћанин би требало да буде свестан таквог греха."

Из православне перспективе је "еколошка аскеза", као штедљиви однос према природним ресурсима, веома значајна. За Митрополита ова енциклика има проминентан екуменски значај, јер раздвојене хришћане опомиње са каквим заједничким задацима смо сви суочени. Ми сви осећамо егзистенцијалне проблеме и морао их заједно решавати.

Присуство Митрополита Јована (Зизјуласа) на конференцији за штампу у Ватикану је остентативни сигнал да је тема глобалне екологије ове папске енциклике универзална тема човечанства која надилази конфесионалне границе. Прошођакон Зоран Андрић

Europe and around the world"), а на овом скупу донета је и Резолуција о заштити хришћана и других верских мањина на Блиском истоку, у којој се између осталога каже да би светска заједница требало да предузме хитне кораке у циљу заштите хришћанских заједница у блискоисточним земљама, без обзира на по-

литички контекст, и да је под хитно потребно обезбедити све хришћане на Блиском истоку од ризика ратних злочина, злочина против човечности и геноцида.

Тим поводом, ради скретања пажње јавности на катастрофалан положај хришћана, планирано је сазивање међународне конференције о зашти-

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

ти хришћана на Блиском истоку најкасније до новембра 2015. године.

Извор: OCP / http://eiao.org / сūц.срб

МИНХЕН

Dies academicus

Крајем јуна 2015. године у Минхену је одржан традиционални Dies academicus два теолошка факултета и Института за православно богословље на Универзитету Лудвига Максимилијана. Овај скуп био је посвећен проблему помоћи при самоубиству.

У понедељак, 29. јуна 2015. године, у 14.15, са предавањима на тему шта је "слобода умирања" у старости, те какве су импликације помоћи при самоубиству са теолошкоетичке тачке гледишта, започет је овај скуп, настављен као и претходних година тематским радионицама. Истога дана увече, у 19 часова, почео је и традиционални летњи фестивал (Sommerfest).

Извор: www.orththeol.uni-muenchen.de

MOCKBA

Изложба икона манастира Жича

Како преносе портал Православие.ру и веб-презентација Епархије жичке, изложба тридесет икона српске задужбине Немањића манастира Жича, рађених у древном византијском стилу отворена је у Москви 16. јуна 2015. г. Програм отварања започет је молбеним каноном Светом Владици Николају Жичком, уз појање византијског хора "Псалтика" - полазника московске школе византијског појања.

Након молебана, који је служио Архимандрит Доротеј, духовник братства Синови Свете Горе, који су и учествовали у организацији изложбе, присутнима се најпре обратио амбасадор Републике Србије у Москви господин Славенко Терзић. Поздравивши публику, истакао је историјски и духовни значај манастира Жича кроз векове и изразио своје задовољство одзивом руске публике, као и свима који су учествовали у организацији. Након поздравне речи Његове екселенције, присутнима се обратио и Епископ моравички Господин Антоније, а затим и председник братства Синови Свете Горе господин Александар Тузенко.

Након поздравне речи, приказан је кратак документарни филм о историјском развоју манастира Жича. По завршетку програма, публика је имала прилику да погледа тридесет икона манастира Жича, рађених у древном византијском стилу. Изложба је била отворена до 26. јуна 2015. г.

> Извор: http://eparhija-zicka.rs / http://www.pravoslavie.ru

РУСИЈА

Филм казањских богослова

Студенти богословске школе у Казању, граду на истоку европског дела Русије, учествовали су у реализацији кратког филма који има за циљ да младим људима укаже на нека питања из духовног живота.

Сваки богослов је у филму укључен у борбу са својим алтер егом. Према речима Анатолија Велмјакина, помоћника ректора Казањске богословске школе, оваква екранизована верзија хришћанске борбе са самим собом и са грехом, заснована на примеру братства богослова, требало би да младе људе подсети на високоморалне идеале.

"Наша циљна група су првенствено млади световни људи које охрабрујемо да након гледања овог филма размишљају о духовним питањима живота. И ако се неки од њих одлуче да упишу Казањску богословску школу, и ако се након тога одлуче да се прикључе младим људима у мантијама, биће нам веома драго", рекао је Велмјакин.

За филм је сценарио написала и режирала га Анастасија Галкина, дипломирани режисер, која је током припрема за снимање филма живела у Казању неколико месеци. Она се ту упознавала са богословима и са њиховим начином живота.

Филм ce може погледати на https://www.youtube.com/ watch?v=aLSbRv33iek.

Извор: pravmir.ru

СЛОВАЧКА

Помоћ избеглицама са Блиског истока

Талас избеглица из блискоисточних земаља, којим у Европу стижу становници Сирије, Ирака и других земаља захваћених ратом, људи за које нема места у новом окружењу, нетолерантним квазидржавним творевинама и страховладама, не јењава. Процењује се да ће избеглице у блиској будућности тек стизати, и да ће их бити још више.

Иако су у Европи гласни повици да се овим људима не укаже гостопримство, више од 700 Словака понудило је помоћ избеглицама из Сирије и Ирака у оквиру грађанске иницијативе "Ко ће помоћи" дајући им смештај, помоћ да нађу посао и да се интегришу у Словачкој.

"Ко ће помоћи сиријским и ирачким породицама које беже. Ко, ако не ми?" пише у апелу иницијативе на веб-сајту http://www. ktopomoze.sk.

"Желимо да представимо влади перспективу интеграције тих породица у словачко друштво. Ту перспективу представља јавно обећање 1.000 словачких породица, појединаца, организација, цркава и предузећа који се обавезују да ће помоћи у интеграцији тих жена, мушкараца и деце. Стручну помоћ у томе потражићемо код невладиних организација", пише на веб-сајту.

Брзо се пријавило скоро 1000 добровољца. Словачка је, попут суседне Пољске, спремна да помогне пре свега хришћанским породицама из Ирака и Сирије, а министар унутрашњих послова Роберт Калињак изјавио је јуче да би један од корака био азил за око 100 угрожених хришћанских породица из Сирије.

Извор: Блиц

Оліа Сшојановић

У МАНАСТИРУ ЛАЗАРИЦА

Свети мученик Лазар

На Видовдан, 28. јуна 2015, Епископ далматински Фотије, уз саслужење свештенства Епархије далматинске, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Лазарица. Много верника из Далматинског Косова, али и из других крајева Епархије далматинске се окупио да заједно прослави велики празник, који је и храмовна слава овог манастира, а међу њима и Боса Продановић, отправник послова Амбасаде Републике Србије у Хрватској. Након Свете Литургије одржана је славска литија, а потом је у манастирској трпезарији приређена трпеза љубави. Приређен је и богат културно-уметнички програм на коме су наступили изворна група "Голубић", Српско културно друштво "Просвјета" из Сплита и дечији хор Цркве Покрова Пресвете Богородице. Епископ Фотије је честитао свим присутнима овај празник и истакао духовну вредност историјског догађаја којег се присећамо. Предање каже да се уочи Косовске битке кнезу Лазару приказао анђео Господњи и упитао га за које царство хоће да се определи, земаљско или небеско. Свети цар Лазар одабрао је Царство небеско и на тај начин определио цео српски народ да поучен његовим примером и жртвом увек поносно следи пут православне вере који води у једино вечно Царство Господње, рекао је Епископ Фотије.

Извор: www.eparhija-dalmatinska.hr

У КРУШЕВЦУ

Дан града

У недељу, 28. јуна 2015, када наша Света Црква прославља Светог великомученика цара Лазара – Видовдан, служена је Света Литургија на платоу испред древне Цркве Лазарице у Крушевцу.

Свету Арх. Литургију је служио Епископ крушевачки др Давид заједно са гостом из Белорусије Архиепископом пинским и луњетинским Стефаном. Саслуживали су свештеници Епархије крушевачке, HAIABA

Имајте добру вољу и хтјење, доћите у Пребиловце да славимо живот и Васкрсење!

Освећење храма и Свету Архијерејску Литургију служиће Његова Светост Патријарх српски Иринеј у суботу, 8. августа 2015. године, са почетком у 8 часова.

Позивамо вас да на празник освећења и прослављења ових светих страдалника дођете као на празник Васкрсења. Обуците се свечано; пјеваћемо побједи, неће то бити опијело. Дођите ма гдје да сте и ма колико далеко били, чекаће вас они, мученици пребиловачки. А са њима чекаће вас и сам Христос. Зато умијте душу праштањем, тијело миром и кајањем, срце пустите да гори као кандило; радошћу прекријте лице. Дођите у Пребиловце јер боље је бити потомак убијеног него убице. То што смо чекали, збило се: побједа правде и живота, јер срамота је бити не убијени, већ убица. Стога нам је боље, браћо, да се огријемо на огњишту славе и страдања неголи да цијели свијет задобијемо, души својој наудивши.

Молим вас кољенопреклоно обуците се у радост и у бијело.

Имајте добру вољу и хтјење, дођите у Пребиловце да славимо живот и Васкрсење! Ейиской захумско-херцеї овачки Гриї орије

гости свештеници из Београда и Белорусије. У част Видовдана, највећег српског националног празника и Дана града, после Св. Арх. Литургије у Цркви Лазарици, одакле је формирана свечана градска литија, Епископ крушевачки др Давид служио је код Споменика косовским јунацима помен страдалима за отаџбину и веру православну од Косовског боја до данас.

Литија је, на челу са кивотом, иконом и барјацима цара Лазара, које су носили представници Војске Србије и крушевачког гарнизона и извиђачког одреда "Цар Лазар", уз песму хора "Свети кнез Лазар", наставила до касарне "Цар Лазар" где је Преосвећени Епископ освештао крст за нову истоимену цркву.

Извор: Ейархија крушевачка

У РАВАНИЦИ

Прослава Видовдана

У манастиру Раваница, ктиторском манастиру цара Лазара, одржана је, и ове године, величанствена прослава Видовдана. Владика пожаревачко-браничевски Игнатије служио је Св. Арх. Литургију у манастиру. Пред почетак Литургије у порти је одржан молебан за све пострадале косовске јунаке и све остале који су положили животе за слободу Србије. Након тога, Владика Игнатије је са преподобном игуманијом мати Маријом пресекао славски колач. Саслуживало је десет презвитера и четири ђакона. Литургији је присуствовало неколико стотина верника и званица међу којима је био и министар у Влади Србије Велимир Илић. Након Литургије у манастирском конаку уприличена је трпеза љубави; у порти је приказан уметнички програм ученика Музичке школе из Ћуприје, сплет народних игара неколико КУД-ова из Србије, а витезови Свибора су показали своје вештине. Војислав Руџић

У ЗАГРЕБУ

Четврта недјеља по Педесетници

На дан када наша Света Црква прославља помен Светог и благоверног кнеза Лазара Косовског и свих светих мученика српских пострадалих за вјеру, Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије началствовао је Божанственом Литургијом у Катедралном храму Преображења Господњег у Загребу. Саслуживали су свештеници и ђакони Светопреображењског храма.

Након Литургије служен је помен за све оне који су из рода српског пострадали за вјеру.

> Извор: Мишройолија затребачко-љубљанска

Апел за помоћ

Нина Спремовић, петнаестогодишња девојчица из Београда, разболела се од тешког облика леукемије.

Мала Нина има петнаест година и одлична је ученица Архитектонске школе у Београду. У априлу ове године на прегледу на клиници у Тиршовој јој је дијагностикована акутна монобластна леукемија. Да би се Нина излечила неопходно је извршити трансплантацију коштане сржи након хемотерапије. Према ми-

шљењу лекара шансе за њено излечење су значајно веће уколико се операција обави у иностранству. Пронађена је болница у Риму која има услове за спровођење одговарајућег третмана. За ову операцију у Риму неопходно је скупити око 150.000 евра. Зато позивамо све људе добре воље да свако према својим могућностима учествује у овом богоугодном и човекољубивом делу.

Малој Нини можете помоћи уплатом на: – **динарски рачун бр**: 160 – 421769 – 37

Рачун у BANCA INTESA: 51-102-00154710

А за уплате из других банака на овај рачун примаоца је:

160–1–73 позив на број: 51–102–00154710– **девизни рачун бр**: 00–540–0001099.8

SWIFT code: BCITUS33 ABA routing code: 026005319

IBAN: RS35160513020191419057- слањем СМС поруке у којој упи-

сујете 96 на број 3030

У БИРМИНГАМУ

Крсна слава православног храма

Један од најлепших православних храмова на тлу Велике Британије, Храм Светог кнеза Лазара у Бирмингаму, у недељу 28. јуна 2015, прославио је своју славу.

Епископ британско-скандинавски Доситеј началствовао је Литургијским сабрањем уз саслужење свештенства великобританског намесништва. Бирмингамска Лазарица је сазидана 1968, као задужбина Срба изгнаника који су дошли у Енглеску након Другог светског рата и наставили свој живот у духу православља и светосавља.

Овогодишње сабрање својим присуством увеличали су принцеза Катарина Карађорђевић и представници Амбасаде Србије у Енглеској.

У свечаној академији, која је уследила после трпезе љубави, учествовали су КУД "Равна Гора" из Бирмингама — Лестера, КУД "Свети Андреј" из Бедфорда и уметници

Анђела и Зоран из Ковентрија. Овогодишњу видовданску беседу произнео је крстоносни протојереј Ненад Поповић, парох бирмингамски.

Извор: Ейархија бришанско-скандинавска

У САНТЈАГО ДЕ ЧИЛЕУ

У част Светог кнеза Лазара

На Видовдан, у Цркви Свете Тројице и иконе Казанске Матере Божије, одслужена је Литургија којом је начелствовао Епископ каракаски и јужноамерички Јован из РПЗЦ.

Саслуживао му је јереј Душан Михајловић, старешина парохије Св. Николаја Велимировића, и ђакон Роберто Рамирез из православне заједнице Св. Нектарија Егинског РПЗЦ. На богослужењу је било присутно више од 50 верника из обе заједнице, као и потомци старе руске емиграције у Чилеу.

У својој проповеди Владика Јован је честитао свима присутним Србима велики црквени и народни празник — Видовдан, а онда је прочитао указ о постављењу јереја Душана Михајловића на место вршиоца дужности старешине нове парохије Цркве Свете Тројице и Казанске Матере Божје, која је после скоро једне деценије раскола враћена у канонски поредак. Владика је истакао да је то први случај повратка из раскола неке заједнице РПЗЦ на латиноамеричком континенту.

Свештеник Душан је у име Митрополита Амфилохија и његовог заменика у Буенос Аиресу, Архимандрита Кирила, као и у своје лично име захвалио Епископу Јовану на указаном поверењу и нагласио да сада овој новој православној заједници предстоји тежак пут духовног опоравка и оздрављења. После отпуста Владика Јован је осветио славски колач у част Светог кнеза Лазара, а потом благословио и свечану трпезу у парохијској сали на којој су наши исељеници представили посна јела српске кухиње.

У МАНАСТИРУ СТУДЕНИЦА

Прослава Преп. мати Анастасије

Празновање Преподобне мати Анастасије, мајке првог Архиепископа српског, Светог Саве, започело је у манастиру Студеница, у петак 3. јула 2015. године, свеноћним бденијем којим је началствовао јеромонах Виталије (Милошевић).

Сутрадан, 4. јула, Епископ жички Јустин началствовао је Божанском Литургијом уз саслужење високопреподобних архимандрита, игумана студеничког Тихона (Ракићевића) и Дамјана (Цветковића) као и свештенства Епархије жичке. У току Евхаристијског сабрања Епископ Јустин је замонашио двојицу искушеника, Дејана Мајсторовића и Војина Вукшића. Брат Дејан је добио монашко име Мартин, а брат Војин — Паладије.

→

Оліа Сшојановић

У својој беседи Владика Јустин је честитао славу игуману Тихону и његовој братији и поучио верни народ рекавши да, по речима Светог Јеванђеља, прво иштемо Царство Небеско а све друго ће нам се додати. "Господ ће дати свакоме од нас оно што му је потребно за живот у овоме свету ако Он постане светлост душе наше, срца и ума нашег. Када се Господ усели у срца наша, у ум наш и у вољу нашу, ми постајемо бесмртни и постајемо богови по благодати, а то је оно што Господ жели свима нама."

За трпезом у манастирској трпезарији игуман Тихон је заблагодарио Епископу Јустину на доласку, на монашењу двојице братије и замолио за његове свете молитве Господу.

У ЂУРЋЕВИМ СТУПОВИМА

Посјета игумана Хиландара

Катедрални манастир Епархије будимљанско-никшићке – Ђурђеве Ступове, 4. јула 2015. посјетио је Архимандрит Методије, игуман Свете царске српске лавре манастира Хиландар. Високопреподобног Архимандрита Методија је дочекало бројно свештенство и свештеномонаштво Епархије будимљанско-никшићке и мноштво вјерног народа беранског краја, који је својим присуством изразио поштовање и љубав према уваженом Архимандриту Методију.

Дочеку су присуствовали и представници општине Беране и Црквене општине Беране. У име свештенства, ријечима срдачне добродошлице хиландарског игумана поздравио је протојереј-ставрофор Мираш Богавац, архијерејски намјесник бјелопољски. На великој љубави са којом је дочекан у Ђурђевим Ступовима и Епархији будимљанско-никшићкој заблагодарио је игуман Методије: "Пре две године је била велика прослава јубилеја манастира Ђурђеви Ступови. Ја сам имао велику радост и част да будем присутан и чуо сам доста о историји овог манастира. Ово је немањићки манастир и заједно са Хиландаром чини бисер у тој круни наших славних предака".

Извор: Ейархија будимљанско-никшићка

У ШИПОВУ

Ивањдан

Епископ бихаћко-петровачки Атанасије служио је на Ивањдан Божанствену Литургију у храму посвећеном овом празнику у Шипову. Саслуживали су Архимандрит Серафим (Кужић) - настојатељ манастира Рмањ, протојереј-ставрофор Никола Пено – парох медљански, протојереј-ставрофор Драган Шкалоња – парох прве парохије шиповске, протојереј Здравко Богојевић – парох треће парохије петровачке, ђакони Александар Секулић и Никола Перковић и други.

Божанственој Литургији присуствовали су и начелник општине Шипово Милорад Ћирко и његов замјеник Дуле Пиљић и директори јавних институција у Шипову, као и много вјерника.

Послије литије око храма, услиједила је трпеза љубави у порти храма коју је организовало свештенство шиповских парохија. Током ручка вјернима се обратио и Епископ Атанасије који је захвалио на трпези љубави и позвао челне људе општинских институција да помогну у реализацији изградње новога храма у Шипову, као и изградњу споменобиљежја на стратишту у Шиповачким барама, гдје су усташе НДХ у Другом свјетском рату убиле више стотина Срба.

Извор: Ейархија бихаћко-йешровачка

У КОПЉАРИМА

Слава Цркве Св. Анастасије

У недељу, 5. јула 2015, у месту Копљари, надомак Аранђеловца, прослављена је црквена слава, Света Анастасија Српска. Свету Литургију је служило локално свештенство уз присуство многобројних верника. У току литије око цркве одслужен је и помен блаженопочившем Епископу шумадијском Сави.

Црква у Копљарима подигнута је прилозима мештана и освештао ју је 2009. год. Епископ шумадијски Јован. Представља једини храм у Србији посвећен Ани (у монаштву нареченој Анастасији) која је била су-

пруга Стефана Немање и мајка Светог Саве. Њене мошти су пронађене 1985. год. у припрати Богородичине цркве у манастиру Студеница, када је Владика шумадијски Јован био игуман тог манастира. Отац Војислав Билбија је 1996. год. подарио манастиру прелепи сребрни кивот, у коме се и дан-данас чувају мошти мати Анастасије. Подизањем цркве њој у част и тако дивном прославом празника српске светитељке, народ у Копљарима обнавља и чува немањићке аманете задужбинарства и светости, као идеале живота на које смо сви призвани. Зоран Машић

У ЈОВАН ДОЛУ

Храмовна слава

Митрополит црногорско-приморски и игуман острошке светиње Амфилохије са бројним свештенством и свештеномонаштвом служио је Свету Архијерејску Литургију на Ивањдан, поводом храмовне славе Рођења Светог Јована Претече и Крститеља Господњег, у острошком скиту Јован дол.

На почетку свете службе Божије, Митрополит је замонашио послушника острошке обитељи искушеника Бојана, и надјенуо му монашко име Никита. Послушнике Јована и Александра, Митрополит Амфилохије је одјенуо у искушеничко рухо.

Велики број вјерника присуствовао је Евхаристијском сабрању у Јован долу. Након читања Светог Јеванђеља о зачећу и рођењу Светог Јована, надахнутом архипастирском бесједом, вјерницима се обратио Високопреосвећени Митрополит. Он је казао да је највећи рођени од жене, како је говорио Господ, за Светог Јована, био и остао глас вапијућег у пустињи и онај који је проповиједао покајање и Царство Небеско. Говорио је и о важности овога великог

ДОБРОЧИНСТВО

Поклоничка агенција Српске цркве тел/факс: 011/2687-416, 2686-445 info@dobrocinstvo.rs www.dobrocinstvo.rs

> СВЕТИЊЕ МОСКВЕ 25. август - 02. септембар

КРФ 09 - 17.септембар Видо, Плава гробница.

КРСТОВДАН У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

20 - 28. септембар

ЦАРИГРАД - авионом 11 - 16. октобар

СВЕТИЊЕ ГРЧКЕ

22 -29. октобар

ОСТРОГ Сваког викенда

празника – Свети Јован Претеча је припремио откровење Христове божанске, вјечне и непролазне љубави.

Након причешћивања вјерника, Митрополит Амфилохије је Орденом Светог Петра Цетињског, по одлуци Светог Синода Српске Православне Цркве, одликовао Николаја Петровича Бурљајева из Москве, руског филмског глумца и редитеља, за немјерљив допринос афирмацији и очувању свесловенске културе и свједочења хришћанске истине и љубави према српском и свесловенском роду.

Потом је свечана литија, коју је предводио Високопреосвећени Митрополит, опходила Храм Рођења Светог Јована, а служен је и парастос блаженопочившем Архимандриту Лазару, некадашњем игуману манастира Острог и оснивачу и градитељу скита у Јован долу; монаштву чији земни остаци почивају на манастирском гробљу и упокојеним члановима породице Никчевић.

> Извор: Мишройолија црноїорско-йриморска

У НОВОМ САДУ

Славска Литургија у новом храму

У част Светог Јована Претече и Крститеља, а поводом славе истоименог, новоподигнутог храма у новосадском насељу Детелинара служена је прва Света Литургија. Началствовао је протојереј-ставро-

Прослава 37. годишњице матуре

Генерација свршених богослова Богословије Светог Арсенија Сремца у Сремским Карловцима (1973–1978), свечано ће обележити 37. годишњицу матуре. За све детаљне информације обратити се проти Петру Пантиhy на имејл адресу: priester.ppantic@gmail.com или на телефон број: +43 699 1130 1526.

фор Миливој Мијатов, архијерејски намесник новосадски први, уз саслужење тринаест свештеника, и уз присуство и молитвено учешће многобројног верног народа. Прота Миливој Мијатов је одржао пригодну празничну беседу, захвалио се свим приложницима и замолио вернике да и даље помажу у наставку радова на детелинарском храму. После Свете Литургије, за верни народ је припремљено скромно послужење у порти храма.

На дан празника, вечерњим богослужењем је, по благослову Епископа бачког др Иринеја, началствовао протојереј-ставрофор Миливој Мијатов. У току вечерње, Епископ новосадски и бачки Иринеј је осветио крст за куполу храма и благословио славски колач и жито. По завршетку богослужења, Владика Иринеј је поучио сабрани верни народ о значају празника Ивањдана и изразио је захвалност свима који су омогућили наставак изградње Светојовановског храма. Том приликом је прочитана повеља, а Епископ бачки је уручио Орден Светог Саве трећег степена госпођи Мирослави Игић из Новог Сада, на значајном учешћу у изградњи детелинарског храма.

Извор: Ейархија бачка

У БИЉЕШЕВУ

Слава храма

У Храму Рођења Светог Јована Крститеља у Биљешеву, општина Какањ, у Федерацији БиХ, свечано је обележена крсна слава овог храма саграђеног 1908. године, а након што је у протеклом рату ова богомоља оштећена, иста је обновљена и освећена 2003. године. Богослужење и ломљене славског колача, уз бројно присуство верника из Какња, Зенице, Високог, Илијаша, Бијељине и Источног Сарајева, обавио је јереј

Драгиша Цвјетковић. Кум овогодишње славе храма био је Брано Бошњак, бивши становник Биљешева, сада настањен у Херцег Новом. Пре рата на подручју општине Какањ живело је око пет хиљада Срба. У Биљешеву су сада настањене само четири српске породице

Срйко Ђукић

У ВАРДИШТУ

Век од страдања српске војске

У донедавно оронулој и запуштеној Спомен-капели у Вардишту, на граници између БиХ и Србије, удаљеној пет километара од Мокре горе и петнаестак од Вишеграда, у недељу по Видовдану, 5. јула, по први пут након 60 година, одржан је помен за 440 српских војника који су 1915. године, током жестоких борби у Првом светском рату, изгинули на овом подручју или умрли од тифуса. У краткој беседи након одслуженог парастоса, Архимандрит Јован Гардовић, игуман манастира Добрунска Ријека и председник Одбора за обнову овог здања, подсетио је присутне да је акцију обнове покренуло Српско соколско друштво "Соко" које делује при манастиру Добрун.

Он је подсетио да су се овде све до 1955. године, када је изграђено војно складиште, служиле Свете Литургије. "Док није било цркве у Вардишту, православни вјерници су се могли причестити или овдје или у Добруну. Захваљујући овој акцији из ове капеле се поново након шест деценија огласило звоно, а након додатног уређења моћи ће се обављати богослужења и људи причешћивати, поручио је Архимандрит Гардовић, рекавши да ће се од наредне године овде одржавати и народни сабор сваке прве недеље по Видовдану.

Извор: Мишройолија дабробосанска

Милован Матић: Сриски проша Милушин Тесла (1819–1879), ошац Николе Тесле

Манастир Студеница, 2015

а 159. годишњицу рођења Николе Тесле изашла је прва књига о проти Милутину Тесли која доноси нова сазнања о пресудним утицајима оца Милутина на васпитање и образовање сина Николе.

Након дугогодишњих истраживања, аутор приказује целовиту биографију и све до сада пронађене радове, преписку и записе проте Милутина Тесле, српског националног радника, трибуна, проповедника, полиглоте, песника, просветитеља, оца генијалног Николе Тесле.

Милутин Тесла је дуго у неправедном и неоправданом забораву, иако то можда звучи парадоксално с обзиром на то да се његово име помиње у свим биографским записима о његовом сину Николи. Сем неких спорадичних страница на интернету, последњи озбиљнији текст о њему објављен је пре више од осамдесет година (1928), а академик Василије Крестић је нешто више осветлио његов боравак у Смиљану на основу новооткривених и драгоцених писама у својим радовима 2006. и 2009. године.

Књига има два дела. У првом делу обрађује се порекло породице и презимена Тесла, биографије Милутиновог оца Николе и мајке Ане, супруге Ђуке, брата Јосифа, другог сина Данила и три ћерке: Милке, Ангелине и Марице, као и сва четири ујака Мандића.

Свестрано је истражен животопис Милутина Тесле у свим његовим аспектима: школовање, брак,

Милован Матић

Српски прота
Милутин тесла
(1819–1879)
отац николе тесле

сва места службовања – Штикада, Сењ, Смиљан и Госпић, рођење, одгајање и однос са сином Николом. Посебан осврт је усмерен на лик проте Милутина као врсног проповедника, дописника, стихотворца, књигољупца и узорног православног свештеника који је неговао добре односе са римокатолицима и муслиманима. Други део књиге доноси прилоге у оригиналном облику: дописе, записе, преписку, сведочења савременика, као и накнадна истраживања.

"Годину дана пре рођења сина Николе Тесле, његов отац свештеник Милутин сведочи о 'Божјем феномену' који се догодио на Петровдан 1855. године изнад Смиљанске долине. Николин отац, свештеник Милутин је о овом чуду писао 1855. године у новинама Србски дневник. Мали 'Божји феномен' најавио је рођење српског генија. Годину дана после поменутог догађаја родио се геније Никола Тесла." О овоме, као и о осталим детаљима који су у вези са рођењем Николе Тесле, говори студија: Срйски йроша Милушин Тесла (1819—1879), ошац Николе Тесле.

Књигу можете поручити путем телефона број 064/886–47–61 или преко књижаре "Слово" (http://www.e-slovo.net).